8-a JARO, N-o 387

LEIPZIG, 5. / 5. 1932

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA
KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

APERAS dusemajne | REDAKTEJO: 14, av. de Corbéra, Paris 12e. – GVIDANTO: E. Lanti. – SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. – ADMINISTREJO: R. Lerhner, Kolmstr. 1, Leipzig O 27 (Germanio). | APERAS dusemajne

IMPRESOJ EL JAPANIO.

„Patriarka“ reĝimo, kiu estas laŭ la deziro de l'kapitalismo.

K-do E. Fimen (Fimmen), sekretario de l' Transportlaborista Internacio, faris antaŭ kelka tempo longdaŭran vojaĝon en Ekstreman Orienton kun la celo interligi la tieajn diversajn transportlaboristajn sindikatojn. Dum kvin semajnoj li restis en Japanio. La ĉi suba artikolo pri tiu lando en la nuna tempo certe interesos niajn legantojn.

Japanio estas multrilate sufiĉe diferenca de tio, kion la eŭropaj laboristoj imagas. En tio, kio koncernas la materian civilizon, ekzistas kredeble malmultaj eŭropaj landoj, kiuj ĝin superas. La japanoj estas puraj, decaj k bonaspektaj, malgraŭ multnombraj policistoj, kiuj per sia elmontrado de bastonoj k revolveroj kredigus, ke la homoj estas pretaj ŝteladi, interbatiĝi k mortigi vin ĉe ĉiu stratangulo.

Sed oni havas la impreson, ke afektante esti moderna ŝtato, Japanio estas fakte malnovreĝima ŝtato, formita k direktata laŭ la maniero de la Rusio antaŭ kvindek jaroj — per la bruta forto, kun ĉiopova polico.

Enirejo al la templo de Budao en Kioto.

Socia bonfarado.

Kio koncernas la laborkondiĉojn, ili ĝenerale ne estas tiel malbonaj kiel oni kredas, ke ili estas en la landoj de l'Ekstrema Oriento. Ili tamen estas tre malsuperaj al tiuj de l'plej „antaŭenemaj“ k plej „modernaj“ landoj en Eŭropo.

Ekster la publikaj, komunumaj k ŝtataj servoj, la labortago tie estas, ordinare, multe pli longa k la salajroj multe pli malaltaj. Praktike ne ekzistas sociaj leĝoj, kvankam kelkaj provoj pri sociaj institucioj estis faritaj, k ne sensukcese, sed la bazo de tiuj ĉi kreaĵoj estas patriarka; ĝi estas speco de registara bonfarado. La laboristoj en tio havas nenian rajton; ili baziĝas sur sistemo de patreca bonvolemo fare de la ŝtato aŭ de l'mastroj rilate al la laboristoj, tiel ke la registaro aŭ la mastroj estas la ĉiopova „patro“, k la laboristoj la obeemaj k dankemaj infanoj.

Neniaj laboristaj domoj, malgraŭ malkara nutrado k lupago, neniaj publikaj banejoj, neniaj senpagaj lernejoj, aŭ ĉiuj similaj aferoj, kiuj povus kompensi tro malaltajn salajrojn, kiuj ne ebligas aĉeti la necesaĵojn por la laboristo k lia familio. Neniaj laborperejoj, kiuj povus forigi aŭ malpligrandigi la senlaborecon, aŭ anstataŭi leĝaron garantiantan al la senlaboruloj la pagon de kompenso. Neniaj hospitaloj, nenia kurachelpo senpagaj, kiuj povus kaŝi la fakton, ke ekzistas nenia asekuro kontraŭ la malsanoj en Japanio.

La mastra ruzego.

La reganta klaso de Japanio estas, miaopinie, la plej ruza el ĉiuj. Profitante per la relativa malforto de la japana laborista klaso, ĝi sukcesis malebligi ĉiun grandan amas-agadon de la laboristoj sur la ekonomia kampo, konservante laborkondiĉojn, kiuj malhelpas la laboriston, klare vidi sian intereson, k kiuj estas kiom eble plej diferencaj unuj de la aliaj. Ekzistas kazoj, en kiuj tio, kion sume ricevas laboristo, estas eble proksimume akceptebla. Tamen tiu sumo estas jene konsistigita: el salajro propradira, kiu estas tre malalta; al ĝi aldoniĝas tuta aro da premioj k krompagoj. Ĉi tiuj estas atribuataj por la fervoro, la bona konduto, k ĉiuj similaj aferoj, pruvantaj, ke la koncerna laboristo estas bona k utila civitano k respektas la leĝojn.

Per tiu ĉi procedo la japanaj mastroj elakiras de siaj laboristoj tiom da laboro k energielspezado, — sekve da profito — kiom estas eble, k tiom longtempe, kiom ili bezonas ilin; poste, ili translasas ilin al la oficiala aŭ neoficiala bonfarado.

La elturniĝo pri la „tradicio“.

Kiam mi iun tagon parolis pri tiuj ĉi aferoj kun alta oficisto de la registaro, k kiam mi esprimis al li sen ĉirkaŭfrazoj mian opinion, ĉi tiu ne neis la faktojn, sed li mildigis dirante senkulpige, ke estus tre malfacile en Japanio modifi la antikvajn tradiciojn. Tio ne estas senkulpigo; male! Mi ne scias, ĉu estas pli malfacile ŝanĝi la tradiciojn en Japanio ol alie, sed kion mi scias, estas, ke en relative malgranda nombro da jaroj la kapitalismo k ĝiaj reprezentantoj, morale k finance subtenitaj de ĉiuj sinsekvaj japanaj registaroj, ŝanĝis laŭ la plej radikala maniero ĉiujn japanajn tradiciojn, koncernantaj la produktomanierojn. Kiam ekzistas la volo, estas do tre facile ŝanĝi la tradiciojn.

Sed kompreneble ne ekzistas la volo ŝanĝi tradiciojn, kiuj profitigas al la kapitalistoj. Kaj same kiel similaj tra-

dicioj estas ŝanĝitaj en aliaj landoj nur pro la fakto de la kreskanta potenco de l'laborista movado ĝenerale k de l' sindikata movado aparte, same en Japanio la malfacilo ŝanĝi la tradiciojn malaperos tuj kiam la japanaj laboristoj estos kapablaj per la forto de sia sindikata organizo preminflui sur la mastraron k la ŝtaton.

La necesa unueco.

Mi ne scias, ĉu tiu tempo estas proksima aŭ malproksima. La respondo dependas de la estonta disvolviĝo de la japana sindikat-movado, en la proksima baldaŭo. Min frapis la fakto, ke pluraj dekmiloj da japanaj laboristoj jam estas sindikate organizitaj. Min frapis same ilia bela klaskonscio k ilia spirito de internacia frateco. Sed ilia potenco estas multe pli malgranda ol ĝi povus esti, pro tio ke ili estas dividitaj, en ĉiu profesio, en duon-dekduon aŭ pli da apartaj sindikatoj, apartenantaj al diversaj centroj, kiuj malatentas unu la alian aŭ eĉ, ofte, interbatalas.

Tia situacio estas priplorinda. Ĝi forprenas ĉiun forton de la sindikata movado k ebligas tiel al la mastraro konservi sub siaj ungegoj la japanan laboristan klason.

La „laborista klubo“, kiu eknaskiĝis, lastjare, k kiu starigis al si kiel taskon unuigi la diversajn laboristajn organizojn, estas la indiko, ke la neceso pri pli intima kunlaborado komencas sin sentigi. Estas unua paŝo sur la vojo al kompleta unueco; la estonto de l'japana laborista klaso dependas de la realigo de ĝia unueco.

Edo Fimen.

RASMIKSIĜO EN USONO.

Usono, oriente de l'Rokmontaro, tio estas la Atlantika deklivo k la Misisipibaseno, povas laŭ diversaj vidpunktoj esti dividata en du regionojn; estas la sudaj ŝtatoj, de l'Meksikia golfo ĝis la 38-a grado de latitudo proksimume, k la nordaj ŝtatoj, ĝis Kanado. La unua teritorio estas precipe terkultura, ĝi estas surloĝata de dek milionoj da negroj k tridek milionoj da blankuloj, usonanoj instalitaj depost longa tempo sur tiu ĉi grundo; tie la inciteco inter la rasoj estas kulminanta, aŭ pli vere, tie la volo de l'blankulo montras sin speciale malamika al ĉiu interfratiĝo kun la alirasano. Tie ankaŭ la protestanta religio estas malplej difektita de l'nova spirito.

La norda regiono estas pli industria; de Nov-Jorko al Ĉikago, la vivo estas ekstreme aktiva; tie instaliĝis prefere la eŭropaj enmigrantoj de l'lastaj kvindek jaroj. Ĝis la milito de 1914 la negroj troviĝis tie nur malgrandnombre, sed la haltigo de l'enmigrado k la bezono de l'industrio je manlaboristoj havis kiel konsekvencon alfluegon de negroj, kiuj miksiĝis kun ankoraŭ neperfekte usonigitaj enmigrintoj, ĝermanoj, anglosaksoj, latinidoj, slavoj, hungaroj, judoj, homoj ĉiuregionaj k senreligiaj, kiuj ne havas specialan malamon kontraŭ la negro.

La ĝenerala politiko de Usono estas tre influata de la konservema pezo de l'sudaj ŝtatoj, sed la lokaj moroj k la leĝoj de ĉiu ŝtato diferencas en tio, kio koncernas la alirasanojn. Fakte la nordaj statoj, kiuj kondukis la batalon (1861—1865), el kiu rezultis la nuligo de l'sklaveco, suferigas al la negroj nenian leĝan malsuperon.

En Nov-Jorko oni nombras 1 negron por 34 loĝantoj; en Ĉikago 1 por 20; en Filadelfio 1 por 13, k en ĉiuj tiuj urboj, nur cititaj kiel ekzemploj, la edziĝoj inter blankuloj k negroj kuliĝas laŭ miloj k dekmiloj. Cetere, dum la blanka virino estis protektata ĉiutempe kontraŭ la neblankransoj — ĉu ŝi volas tion aŭ ne —, la blanka viro neniam ĝeniĝis rilate la neblankrasan virinon; ankaŭ ĉiuj haŭtnuancoj estas videblaj k oni taksas, entute, je triono tiujn negrojn, kiuj havas ioman kvanton da blanka sango en la vejnoj.

Hodiaŭ do libere en la nordaj ŝtatoj de Usono la negroj *transpasas la kolorlinion*, kiel esprimas sin la usonano. Enketo de la Karnegi-Instituto montris, ke la blank-negraj mestizoj estas same tiel fruktodonaj en siaj kruciĝoj kiel la homoj de unusola pura koloro. Regis opinio, laŭ kiu blankiĝinta negro, edzo de pura blankulino (aŭ negrino blankiĝinta, edzino de blankulo) povus havi idon de absolute negra tipo. Neniu aŭtentika kazo pri tiu ĉi reiro al la negra praulo povis esti trovata, se ĉeestas nur okono da negra sango ĉe la neblankrasa patr(in)o. La fakto prezentiĝas en la unua generacio (unu el la gepatroj mestizo), k malpli ofte en la dua (unu el la gepatroj duonmestizo). En la sudaj ŝtatoj neniu infano el ĉi tiuj kategorioj rajtas viziti lernejon por blankuloj. Toleron oni konas ĉi tie nur iafoje por la kvara generacio (1/16 da negra sango). La enketo etendiĝis al la cirkonstancoj ekzistantaj en iuj Antiliaj k Bermudaj insuloj, k konfirmis la suprediriton.

Sed la homoj, kiuj pariĝas malgraŭ la kolor-diferenco, maltrankviliĝas malmulte pri la nuanco, kiun havos la infanoj. Suda antaŭurbo de Ĉikago estas loĝata de ĉiukolora loĝantaro (oni nomas ĝin la Societo Manase); ĝi liveras mestizojn en sufiĉe granda nombro.

„Necesis 600 jaroj, por ke la maŭroj perdu sian ecaron miksiĝante kun la hispana amaso. Hodiaŭ 10% el la usonanoj havas negran sangon en siaj vejnoj, kvankam ili estas konsiderataj kiel blankuloj; oni povas facile imagi, ke usona negro estos (post kelkaj jarcentoj) komplete absorbita k liveros sian parton da diversaj kapabloj al la mikssanguloj, kiuj ni jam estas por formi la usonanon de morgaŭ.“

Statistiko pri linĉoj en Usono depost 1889.

Federa komisiono registris ĉiujn kazojn de linĉo en la lastaj kvardek jaroj: ĝi konstatis 3693. La komisiono venis al la konkludo, ke la kulpo estas duba en almenaŭ la duono de l'kazoj. Inter la 21 negroj linĉitaj en 1930 estis *certe* du senkulpuloj, k 11 aliaj eble ankaŭ estis senkulpaj. Malpli ol kvarono el la linĉitaj negroj estis akuzitaj pro tio ke ili atakis blankulinon. La agitistoj inter la amaso povus preskaŭ ĉiam esti persekutataj, sed la kulpigoj ĉe tribunalo estis tre maloftaj. Oni povas konstati laŭgradan malkreskadon de kazoj de linĉo depost la komenciĝo de l'jarcento.

Fondo k evoluo de la societo „Popola Asekuro“ en Germanio.

La Popola Asekuro, la asekur-entrepreno de l'germ. laboristaro, estas kreajo de sindikata k kooperativa kunagado. Jam antaŭ la milito socipolitikistoj, sciencistoj, fakuloj, estraroj k ne plej malmulte voĉoj el la organizita laboristaro aŭdigis sin ĉiam pli insiste por reformi la staton en la privata popol-asekuro. Dank' al tiu movado precipe estis reduktata la senkompensa nuligo de asekuroj ĉe atingita limdato, kiu ĝis tiam validis. Malgraŭ tio la ekonomiaj organizoj de l'laboristaro celadis plue krei propran *asekur-institucion.* Principe konsentis al tia fondo la koo-

perativa k sindikata kongresoj en la jaro 1911. Laŭ konsilo de fakuloj oni elektis kiel formon de tiu entrepreno la akcian societon k garantiis al la asekuritoj *juran rajton.* La fondkunveno de l'Popola Asekuro okazis la 16. decembro 1912 (kun subtitolo: *sindikatkooperativa asekura akcia societo.)* Ĝi ekfunkciis depost la 1. julio 1913.

Ĝenerala kunveno, konsilantaro k estraro estas konsistigataj el reprezentantoj de sindikatoj k kooperativoj. La nuna akcia kapitalo estas 2½ milionoj da germ. markoj kun maksimume 5%-a rentumiĝo. La akciojn posedas senŝanĝe la liberaj sindikatoj k germ. konsumkooperativoj; ili ne estas borsnegocataj, sekve estas neatingeblaj por la kapitalista profitemo. Tantiemoj por estraro k konsilantaro ne ekzistas. La plena profito estas uzata en la intereso de l'asekuritoj. La asekur-kondiĉoj estas treege favoraj. Principo de l' Popola Asekuro estas, ke la administrendaj monsumoj ree estas uzataj en la intereso de tiuj, kiuj ilin pagas en la formo de asekur-premioj. La laŭleĝe kolektendaj premi-rezervoj servas ĉefe por la akcelo de l'socia k komunutila agado de l'laboristaro en la memhelpa fako. Precipe ankaŭ la *kooperativa k komunuma konstruado de etaj loĝejoj* estas konsiderata. Intimaj komercaj rilatoj ekzistas kun la ceteraj mon-institutoj de l'laborista movado (lab. banko en Berlino, bankfako de l'Pogranda aĉet-societo de germ. konsumkooperativoj, Hamburgo). Hipotekajn petojn de individuoj oni rifuzas plenumi pro principaj konsideroj.

La Popola Asekuro okupas sin pri *popol-asekurado* k *granda viv-asekurado.* En la unua fako ĝi havas du tarifojn kun maksimuma asekursumo de 3000 mk. g., en la dua tarifon kun 10 mil mk. da maksimuma asekuro.

Por kolektiv-asekuroj ekzistas aparta mortokasa tarifo. La Asekuro enkondukis *senpagan kontraŭakcidentan asekuron,* per tio ke ĝi pagas ĉe mortiga akcidento la asekursumon *duoble,* se la monata premio estis minimume 2 mk. g. k la morto okazis dum 6 monatoj post la akcidento.

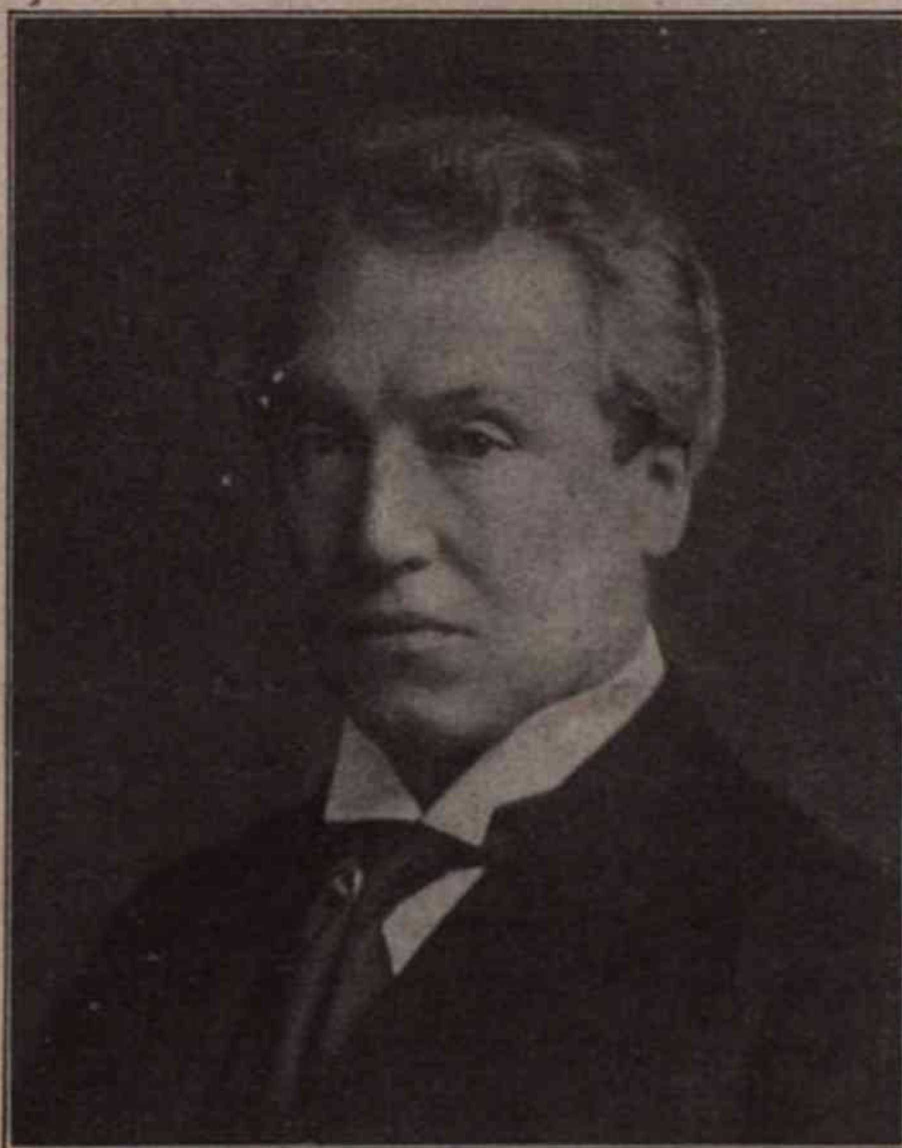
La Popola Asekuro estas hodiaŭ la plej granda germania popol-asekura societo, kun nuntempe *2,2 milionoj da polisoj* je sume *proks. 850 milionoj da mk. germ.* La nuna tuthavaĵo de l'societo estas 170 milionoj da mk. El ĝi estas propraĵo de l'asekuritoj pli ol 110 milionoj da mk. da premiaj rezervoj, akcioj je 32 milionoj da mk., do sume pli ol 142 milionoj. Depost novembro 1923 (fino de l'inflacio) estis pagataj da asekur-sumoj 15 milionoj da mk. En 1929 k 1930 al la asekuritoj oni kreditigis 30% en la popola k 35% en la priviva asekuro kiel profitpartojn.

Laŭ nombro da asekuritoj tiu ĉi Asekuro estas inter ĉiuj germ. vivasekuraj entreprenoj *la unua;* laŭ la tuta asekursumo ĝi okupas la trian lokon, kvankam ĝi ĉefe okupas sin pri malgrandaj asekuroj kun etaj sumoj. El la nuntempe en Germanio ekzistantaj ĉ. 13 milionoj da polisoj ĝi havas sesonon. Evidentiĝas el tio, ke la asekur-entrepreno de l'germana laboristaro iam akiros grandegan signifon.

La manuskripto estis disponigata al „S-ulo" de la societo „Popola Asekuro" mem.

MORTIS G. HABRMAN.

Dum la lastaj du semajnoj en marto funebris la tuta ĉeĥoslovakia socialdemokratio pro la morto de sia gvidanto. Ĝi funebras sincere, ĉefe la K-doj en la okcidenta parto, la Plzena regiono, kie li dum 30 jaroj aktive laboris. La 6-an de marto li parolis ankoraŭ al la vitrolaboristoj, inter kiuj regas granda senlaboreco, k la 22-an de l' sama monato li mortis.

Lia vivo spegulas la malfacilan epokon trapasitan de l'antaŭa generacio. Li naskiĝis en 1864 kiel filo de vilaĝa bakisto. Kiel 16-jarulo li migris Vienon por serĉi laboron, lerninte ĉe sia onklo metion de ligno-skulptisto k -tornisto. Tie li fariĝis socialisto, laboris en sekret-presejo k oratoris. Estante 20-jara, li estis kondamnata al 4-jara malliberigo. Por mallongigi sian punon li eniris faman malliberejon en Ŝtajn (Stein) kiel izolarestito. Tie li lernis tri lingvojn. Post ne tute 3-jara aresto li liberiĝis, sed estis malsana. Li vojaĝis nun Parizon, ĉar en Vieno li ne plu rajtis loĝi. En Strasburgo li haltis por perlabori siajn vojaĝ-elspezojn. En Parizo li ankaŭ laboris por la socialistaj idealoj k estis post kelka tempo transportata en interferdeko Usonon. Tie li vivis 8 jarojn; li laboris komence en malgranda Nov-Jorka laborejo k poste en Ĉikago, eldonis porĉeĥan socialistan ĵurnalon „Rajto de l'Popolo".

En 1897 li entuziasmiĝis por ribelo sur Kubo k trairis piede grandajn stepojn por helpi laŭ sia forto. Sed survoje kaptis lin perfida malario. Post ioma resaniĝo li reveturis Eŭropon k laboris kiel redaktoro en Brno (en la centro de l'nuna Ĉeĥoslovakio). Post tri jaroj li veturis al Vieno, „malpermesita" al li, la kerno de l'laborista vivo. Li laboris sub alies nomo kun Krapka k Ŝtejner ĉe la redakcio de „Lab. Folioj". Post jaro li ree estis forpelita, ne volante subskribi amnesti-petskribon al la imperiestro. Tiam li laboris ĉe la redakcio de „La Nova Epoko" en Plzen, kiel redaktoro-organizanto k gvidanto de l'okcident-bohemia socialdemokratio.

Depost 1901 li fervore laboris kun la nuna urbestro de Plzen (Pik) k Remeŝ ĝis la lasta spiro. En 1907 li fariĝis deputito k sindoneme dediĉis sin al la lab. afero kontraŭ la monarkio. En 1915, dum la mondmilito, li ĉiam estis en kontakto kun la socialdemokrata laboristaro k veturis kiel unua al Svisio post la nuna respublika prezidanto Masarik, por helpi faligi la monarkion. Pli poste li vojaĝis Stokholmon por ĉeesti internacian konferencon de laboristoj k estis ree en Svisio dum la lastaj tagoj de la milito kiel nacia delegito. Tie lin trafis la sciigo pri ŝtatrenverso, k Habrman revenis en la ĉeĥoslovakan ŝtaton, kiun li helpis fondi dum senespera tempo.

La unuan registaron partoprenis Habrman kiel porlerneja ministro. Post certigo de l'direkto en la lernejoj li fariĝis ministro por sociaj prizorgoj k iniciatis la socian asekuron (por maljunuloj k invalidoj). Li restis en la registaro, ĝis la partio pro doganaj aferoj opoziciiĝis. En 1924 li fariĝis senatano k gvidis tie la socialdemokratan delegitaron.

La 6-an de marto 1932 li vizitis lastfoje la plej firman fortikaĵon de l' socialdemokratio en Ĉeĥoslovakio dum la skismo de l'movado, la lab. domon „Infero" en Plzen.

Kiel instruministro Habrman favoris esperanton k donis bonajn eblojn por ĝia instruado. Bedaŭrinde ne ekzistis sufiĉe da instruistoj, kiuj eluzus la cirkonstancojn por nia movado. Kelkaj faktoj montras, ke nun la instruado de esperanto en lernejoj renkontas malhelpojn. *J. P. (14 382).*

Terurajoj el Brazilio.

Kiun valoron havas senlaborulo en la okuloj de l'ekspluatantoj, tion tre bone ilustras ĉi-suba letero de estona elmigrinto, publikigita en la revuo de estonaj elmigrintoj eksterlande.

„Ni estas pasigintaj ĉi tie sur altplataĵo de la Kordiljeroj jam du jarojn kiel senlaboruloj k multon suferintaj, sed nuntempe estas al ni de la registaro kiel al eksterlandanoj ĉiaspeca laboro malpermesita. Ĉiupaŝe ni suferas persekutojn. En la pasinta jaro oni kaptis senlaborulojn sur la stratoj, enkarcerigis por kelkaj tagoj k poste veturigis en feraj vagonoj milojn da kilometroj en la plej profundajn praarbarojn k plej senhomajn ŝtatangulojn, kie ili estis devigataj labori sen ajna salajro, nur por malbona nutraĵo, kiun oni donis dufoje dum ĉiu tagnokto, ĉirkaŭite ĉe tio per densa ĉeno el negragentaj soldatoj, por ke neniu sukcesu forkuri. Nokte la malliberigitaj laboristoj, plejparte eksterlandanoj, devis ripozi inter 4—5 metrojn longaj, dikaj k pezaj lignotabuloj, kiuj estis aranĝitaj jene: en du tabulojn kunmetitajn rand' al rando, estis segitaj truoj, unu granda k unu malgranda alterne je unumetra distanco; la pli granda por kolo k la malpli granda por kruro. Do la homoj estis metitaj inter la tabulojn, ies kolo k alies kruro alterne, k la tabulfinoj estis kunfiksataj per feraj hokoj ŝloseblaj, tiel ke la dormanto nenien povis iri. Kvar ĉarpentistoj pretigis ĉiutage pliajn tabulojn, por ke ili sufiĉu por ĉiuj laboristoj k la gardistoj povu dormi nokte senzorge.

Malgraŭ ĉio-ĉi kelkaj sukcesis forkuri k entrepreni longan k danĝeran piedmigradon reen al Sao Paŭlo, suferante malsaton k soifon k batalante kontraŭ sovaĝaj bestoj. Tamen post unu monato k duono la viroj atingis Sao Paŭlon.

Kion vi opinias pri tiu ĉi rakonto? Vi verŝajne preferas kredi, ke mi fabelas, tamen ĝi estas vera historio, okazinta en la monatoj februaro, marto k aprilo 1931, en la ŝtato Mato Groso. Tiajn perfortagojn kontraŭ eksterlandanoj oni entreprenas ĉi tie ofte.

En la tagoj de l'pasinta revolucio oni same kaptis eksterlandanojn, enmanigis al ili pafilojn k devigis batali inter la soldatoj. Ĉi tiu sorto trafis ankaŭ multajn estonojn, kiujn oni poste tre malbone traktis, enkarcerigis k sovaĝe batadis, kion fine sekvis ostrompadoj. Mi vizitis iun estonon, kiun mi persone konis, en malsanulejo. Liaj ripoj estis rompitaj k la verto enbatita. En Brazilio ĉi tiu estas la ordinara batadsistemo. Antaŭ ostrompo oni tenas la viktimojn en tiom malgrandaj ĉeloj, ke viro tie apenaŭ povas stari; de la plafonmezo gutadas konstante malvarma akvo sur la kapon k en la muroj estas forta kurento. Nur iometa elekvilibriĝo igas vin ricevi elektran frapon. La turmento estas tiom granda, ke viroj kriegas tie ene kiel bestoj furiozaj. En tia stato oni tenas ilin ĝis perdo de l'konscio. Post tio, post kelktaga refortiĝo oni igas la viktimon malsupreniri laŭ mallarĝa ŝtuparo, en kiu estas forta kurento. Ĉe tio oni batas per peza kaŭĉukbastono postdorse la malsuprenpaŝanton surkapen, kio frakasas la kranion. Se la ripoj estas rompitaj, la kranio mola, fingraj ungoj deŝiritaj k kelkaj brulvundoj sur la mandorsoj, tiam sekvas hospitalo, k poste vi estos libera, se vi ankoraŭ vivas.

Tian kriegadon de turmentatoj oni povas aŭdi ĉiunokte; ĝi komenciĝas je la 23-a k daŭras ĝis la 6-a matene k estas bone aŭdebla sur la strato. Tiu turmentejo nomiĝas „kabineto" k situas preskaŭ en la urbomezo (Rua dos Cosmoes n-o 1). Ĉe tiaj perfortokazoj ni turnis nin al nia honorkonsulo por helpo, sed senrezulte; la konsulo vidigis nenian bonvolemon.

Ĉi tie ankoraŭ unu historieto. En la jaro 1926 kolektiĝis en Sao Paŭlo tri mil eksterlandanaj familioj k prezentis al la registaro jenan peton: „Ĉar oni devigas nin labori en kafplantejoj senpage k la monon oni elpremas de ni profite al la plantejposedantoj, ni postulas, ke vi nin resendu hejmlanden, de kie vi nin alvenigis." Oni konsentis, ordonis kolektiĝi en la domon de l'elmigrantoj k prepariĝi por vojaĝo. Kiam ĉiuj estis kolektiĝintaj, oni ŝlosis la pordegojn k sekvis batado per kaŭĉukbastonoj k pafilkolboj. Komenciĝis senespera lamentado k helpkriado de l' virinoj k infanoj.

Tiu dramo daŭris proksimume unu horon, de la 6-a ĝis 7-a matene. Poste oni lokis ilin en vagonaron k veturigis al Santos, tie enŝipigis k komenciĝis veturo, kien, tion sciis tiam neniu. Oni veturigis ilin al la Insulo de l'Porkoj, en kelktaga distanco de Santos. Kiel oni ilin tie turmentis aŭ kion oni faris al ili tie, tion ĝis hodiaŭ ni ne scias. Nur tion ni scias, ke nun tie troviĝas la tomboj de tiuj tri mil familioj. Tio estas vera okazintaĵo k nuntempe oni interpelacias, el kiu popolo estis tiuj, kiujn la brazilia registaro malsatturmentigis sur la Insulo de l'Porkoj (ĉi tiun epizodon mi prenis el loka gazeto)."

Sao Paŭlo, 27. I. 32.

Tradukis iom mallongigite laŭ „Paevaleht"
Geo (8194), Estonio.

POR NIA MEDITO.

Kiu volas fari vinon, tiu ne faru vinagron. Gete (Goethe)

*

Estas plej ridinda pretendo voli plaĉi al ĉiuj. Gete.

*

La sentoj kunigas la homojn, la opinioj disigas ilin. Gete.

*

La du plej gravaj mankoj ĉe la homo estas la malzorgemo k la trorapidemo. Gete.

*

Rilate al progresa aktiveco, la demando ne estas scii, ĉu ĉi tio aŭ tio estas laŭdinda aŭ mallaŭdinda, rimarkinda aŭ ne, sed kia estas la ĝenerala direkto, k kio rezultos el ĝi por la individuo mem, por liaj samtempuloj, k kion pri ĝi oni povas esperi por la estonto. Gete.

Peko kontraŭ la paragrafo 218 de la germana punleĝaro.

Post naŭmonata zorgo pri nevolita pligrandiĝo de mia ĝis nun trikapa familio, ekestis en la somero de 1912 la t.n. „ĝojiga okazo". Nepriskribebla ekteruro skuis min: naskiĝis ne nur unu infano, sed estis dunaskitoj. Neniu, kiu ne travivis similon, povas imagi mian tiaman animstaton. Kiel malaltranga ŝtatoficisto, kun jarsalajro de nur po 1120 mk.g. (t.e. semajne po 21,30 mk.g.), mi devis por longaj jaroj grave redukti mian jam tre modestan vivtenadon.

Sekvintan printempon mi transloĝiĝis al la urbego T.; mia salajro plialtiĝis ĝis po 1550 mk. jare (aŭ po 29,74 mk. semajne). Mi pagis tiam kiel luprezon por la loĝejo 450 mk. jare, 60 mk. da ŝtataj impostoj k kotizon de 60 mk. en loĝeja kooperativo por iam ricevi pli malmultekostan loĝejon. La restsumo de po 980 mk. jare aŭ po 19 mk. semajne devis sufiĉi por havigi ĉiujn vivbezonaĵojn al kvinkapa familio.

Kaj en tiu ĉi situacio anonciĝis denove infano nedezirita. Preskaŭ freneza, mi interkonsiliĝis kun la edzino: necesis nepre malebligi la aperon de kvara infano. Tial mi skribis laŭ burĝgazeta anonco k ricevis pulvoron, medikamentojn ktp por sumo de 25 mk. Senutile. Kontraŭ plia pago de 8 mk. mi trovis veran helpon. Ĉio bone pasis k mi preskaŭ forgesis la aferon, kiam post unu jaro subite ekaperis polica komisaro ĉe ni. Per la manipuloj de l'menciita anoncinto iu virino estis mortinta k ĉe la arestito oni trovis la klientan adresaron, sur ĝi ankaŭ nian nomon.

La komisaro nin eldemandanta certigis, ke ni restos senpunaj per niaj eldiroj pri la rilatoj kun la enkarcerigito k ni fideme rakontis al la ŝtata reprezentanto la aferon, ne supozante, ke ni mem akuzus nin per tio. Sed en julio 1914 informis nin juĝeja letero, ke la prokuroro akuzas mian edzinon pro krimo kontraŭ la paragrafo 218.

Tiam, la 6-an de aŭgusto, mi estis

mobilizata; la adiaŭo estis tiom pli kortuŝa, ke ja estis nesolvita la juĝeja afero. Nur en novembro 1914, laŭ urĝa postulo, la juĝistaro juĝis k kondamnis mian edzinon je trimonata malliberigo. Por nuligi ĉi tiun verdikton la laikaj ĵurintoj petskribis al la justoministro. Ĉi tiu nur konsentis punprokraston ĝis la militfino. Sep aliaj virinoj samtage pro sama motivo estis kondamnitaj je pli pezaj punoj. Mia edzino estis pli indulge traktata, ĉar la edzo estis militpartoprenanto k oni konstatis nur krimprovon, kiun ne sekvis la tuja dezirita sukceso.

Feliĉe ni tiutempe ne *ĉion* diris al la komisaro. Ĉar inter la registrita lasta medikamentlivero k la aborto pasis relative longa tempo; do la malnasko estis konsiderata kiel natura afero, pri kiu neniu kulpis.

Mi estis nun en dilemo, dezirante unuflanke tujan militfinon, aliflanke timante tiun tagon, en kiu mia edzino estus forprenata el la familio por kelkaj monatoj. Kun fidinda oficiro mi priparolis la aferon, ne kaŝante mian fortan indignon pri la hodiaŭa justosistemo. Mem juristo, li rekomendis petskribi al la tiama reĝo. Tio necesigis ankaŭ informi la kompaniestron, same juristo, vera burokrato, kiu donis la kondut-ateston, sed konsilis nepre mencii, ke mi pri la tuta afero nenion sciis k mia edzino tute sola ĉion aranĝis.

Tion mi konsideris kiel gravan ofendon al mia edzino k deklaris ne povi skribi tian malveraĵon. La oficiro avertis min pri verŝajna fiasko de l'skribo sen tia rimarko. Mi verkis la skribaĵon sen tiu frazo malŝatante mensogon k hipokriton.

Tio ne estis facila laboro por mi. Pensante depost jaroj kiel klaskonscia proleto, mi devis alparoli la reĝon per plej humilaj vortoj, malaltigante min mem ĝis kvazaŭ-nulo. Respondsento al la tri vivantaj k la naskota infanoj, konscio pri iliaj nesufiĉaj edukado, nutrado, loĝado ktp instigis min al tiu paŝo. Mi menciis ankaŭ la kadukan staton de mia edzino sekve de la antaŭjara nasko de dunaskitoj, la minacon de vivdanĝero, en kiu ŝi troviĝus, se ŝi naskus denove. Mi finis esprimante la esperon pri plenumo de mia peto pri nuligo de la puno okaze de la baldaŭa kristnaskofesto.

Ankoraŭ hodiaŭ mi emas kredi, ke se la reĝo mem estus manteninta mian leteron, mia peto ne estus rifuzita. Sed la burokrata aparato staris inter li k mi. Kelkajn tagojn antaŭ la „festo de l'amo" mi ricevis koncizan skribaĵon, ke la justoministerio jam findecidis post la petskribo de l'laikaj juĝintoj en oktobro k tial ne povus plenumi mian peton. Jen bona ilustro pri la tiam ofte aŭdita „danko de l'patrujo al la militistoj". Mian koleregon mi esprimis per akregaj vortoj kondamnante la „juston" en ĉeesto de l'nomita oficiro, kiu kvankam mem juristo, aŭskultis min sen kontraŭdiro. Li estis unu el la malmultaj oficiroj, kiuj ĉiam noble rilatis al siaj subuloj. Li konsilis esti singarda antaŭ la kompaniestro, al kiu mi devus raporti. Ĉi lasta per sekaj vortoj klarigis mian propran kulpon, ĉar mi ne skribis la rekomenditan frazon. La reĝo ne povus mem legi ĉiujn skribaĵojn; leĝaj paragrafoj devus esti observataj.

Kvar jarojn restis nesolvita la afero. Tiam, post la revolucio, la popolkomisiitoj dekretis amnestion, per kiu ankaŭ la puno de mia edzino nuliĝis. Menciinde estas, ke neniam k neniel la juĝistaro demandis pri ebla partopreno k kulpo de *mia* persono en la tuta afero. Se tio estus konstatita, mi certe estus eksigata el mia ŝtatofico. Ŝajne intence oni indulgis min k tio estis por mi la sola lumpunkto en tiu afero.

Hodiaŭ kiel tiam mi postulas por ĉiu virino la rajton decidi mem pri sia korpo. Same la nasklimigo estu propra afero de l'geedzoj. En kapitalisma sistemo, plej evidente dum la nuna krizo, la volita naskmalpliigo estas unu el la plej efikaj rimedoj, por iom plibonigi la mizerstaton de l'laborularo. Se la regantoj deziras popolan plimultiĝon, ili kreu antaŭe pli bonajn vivkondiĉojn k garantiu al ĉiu novnaskito homindan vivon. *Kvindekdujarulo.*

Mortaj lingvoj!

Disputis mi kun profesoro:
ĉu granda estas la valoro
devige studi lingvojn mortajn.
Li diris: „La influojn fortajn
de lingvoj „Greka" k „Latina"
— jen nia scio origina —
ja ne komprenas vi, simpluloj!
Jes, grandaj estas la postuloj
de tiu studo en komenco,
sed . . . poste venas rekompenco:
— ĝuplene migras la SPIRITO
al Rom', Aten' per nobla mito!"

„Krom tio", diris la edzino,
„per hejminstruo de „Latino"
enspezas mia edzo monon
por pagi nian jarabonon
al la kutima mondvojaĝo,
— ĉar pli efikas ja pejzaĝo,
se oni povas KORPE ĝui, . . .
en Rom', Aten' laŭ plaĉ' menui!"

*

Ĉu vi nun estas komprenanto
pri neatent' de esperanto ? ! ? !

J. Burger.

Kvinjarplano de la socialdemokrata partio en Aŭstrio.

La ekonomia krizego skuas la mondon. Aŭstrio, malgranda lando, ĉiel dependa de aliaj, pli potencaj ŝtatoj, kompreneble ne estas indulgata. Senhalte kreskas la senlaboreco, bankrotas bankoj, fermiĝas fabrikoj. Eĉ ŝanceliĝetas la valuto. Senkonsile staras kapitalistoj k registaro antaŭ gravegaj, nesolveblaj problemoj.

En tiu momento la socialdemokrata partio publikigis kvinjarplanon por la aŭstria ekonomio. La rekomendantoj de tiu plano ja scias, ke ĝia efektivigo ne signifas savon el la kapitalisma ĥaoso nun reganta. Sed oni povus iel mildigi la krizon, entrepreni publikajn laborojn (konstruado de loĝdomoj, riparo de stratoj) ktp. Miloj da laboristoj ricevus laboron, dekmiloj da homoj ne bezonus malsati. Sed oni jam devas *ekagi* anstataŭ nur paroli k konferenci. Kaj estas nenia dubo, ke nur *laŭplana* agado garantius ioman sukceson en la paralizo de l'krizo.

La socialdemokrataj deputitoj prezentis sian kvinjarplanon al la parlamento. Ĉu necesas diri, ke la burĝa plimulto *malakceptis* ĝin? *F. S.*

Kio estas framasonismo?

Kvankam similajn artikolojn oni ofte povas legi en la klerikalaj plej reakciaj gazetoj, ni tamen publikigas ĉi tiun. Ni esperas, ke la framasonaj SAT-anoj ne tro ekscitiĝos k kompreneble se iu el ili deziras rebati al la diroj de K-do F. H., ni ankaŭ estas pretaj publikigi la rebaton. — Red.

Certe ĉiuj Gek-doj konsentos, kiam mi asertas, ke la framasona movado eble estas la plej potenca unuiĝo, kiu iam regis k regas en la mondo. Ĝi estas eble la plej grava ero en la vico de institucioj stultigantaj k subpremantaj la popolon. Estante sekreta, ĝi ankaŭ estas danĝera. Ĝiaj anoj estas firme k sennaciece interligitaj k iliaj agoj ne haltas antaŭ landlimoj. Kion ili alcelas? „Ĝi estas bonfarema institucio. Nia celo estas eduki nin al veremaj, virtemaj homoj k subteni la malriĉulojn!" ili diras. Sed ni scias, ke ĉi tiu programo nur estas provo por trompi la popolon. Kiel sian ĉefan taskon ili konsideras, pli malpli praktike, nacie aŭ mondskale fari politikon. Oni ne scias, kiajn k

kiom da fiagoj, kiuj ekskuis la homaron, oni devas meti sur la konton de ĉi tiuj homplibonigistoj, ni nur scias, ke estas ne malmultaj. Nur tre malmulto penetras al la publika vivo, ĉar ĉiu frato, kiel ili sin nomas reciproke, estas ligita per terura ĵuro al senescepta obeado k silento kontraŭ aliuj. Ĉiu ano devas ĵuri, ke li ĉiam k ĉie silentos pri ĉio, kion li aŭdos aŭ vidos dum la kunvenoj, al ĉiu, aliokaze li preferos morti per terura metodo. Ne estas maloftaĵo, ke vortrompanto ekmortas pro „apopleksio", subite k neatendite, inter siaj amataj fratoj.

La aliĝo ne estas facila. Devas esti ses fidelaj fratoj, kiuj devas garantii pri la honesto de la aliĝonto. La aliĝkotizo estas 150 mk. germ. k la monata kotizo 50 mk. g. Kien fluas ĉi tiu mono? Nur tre malmultaj framasonoj ekzistas, kiuj povus respondi. Ni nur pli malpli certe scias, ke en ĉiuj mistikaj okazintaĵoj, kiuj havis eminentan gravon, framasonoj ludis pli malpli gravan rolon. Mi nur memorigas pri la mortigo al la aŭstria imperiestra princo en Sarajevo k pri la konata Drajfus-afero en Francio. Konsiderante ĉi tiujn faktojn certe neniu ekzistos, kiu ne sufiĉe taksos la potencon k danĝeron rilate al la laborista movado, elirantan el ĉi tiu institucio, k stariĝas la demando. „Kiu do estas nun framasono el tiuj homoj, de kies agoj dependas nia feliĉo aŭ malfeliĉo?" Por citi nur kelkajn konatajn virojn mi nomas: Brian (Briand), Ŝtrezeman (Stresemann) — Hindenburg k, de kiam en la postmilita tempo ankaŭ socialdemokratoj iĝis indaj framasoniĝi, oni ankaŭ suspektas la prusajn ministrojn Braŭn k Severing.

Karaj Gek-doj, eble tiu aŭ alia inter vi trovos klarigon pri la agoj de tiu aŭ alia gvidanto, rigardante ilin de ĉi tiu vidpunkto. Ni devas esti konvinkitaj pri la fakto, ke ni ne povas tro multe postuli de tiuj, kiuj estas tiel firme ligitaj al homoj, kiujn ni kontraŭbatalas. Mi opinias, ke tia sennacieca institucio devas esti sennaciece lumigata por esti tute ekkonata k mi ĝojus, se tiucele, siaflanke, alia K-do kunlaborus. *Fritz Haufe (8004).*

La klasbatalo tra la mondo

La ferio de l'bankoficistoj (Nederlando).

Ĉie oni multege plendas pri labormanko k malaltaj salajroj. Sed kia estas nia libertempo, tiu de simplaj geoficistoj? Dum tri jaroj mi estas librotenistino en tre granda banko en Amsterdamo. En nia ĉefoficejo laboras proks. 500 personoj, en sekcioj havantaj po 15 ĝis 30 geoficistoj. Jam en februaro ĉiu sekciestro ricevas de la direkcio tielnomatan libertemp-liston. Tiam oni ekkalkulas: ie laboras 30 personoj ekzemple. La ferio komenciĝas la 16. aprilo k finiĝas la 5. novembro. Ĉiu havas dusemajnan ferion. Inter la nomitaj datoj kuŝas 29 semajnoj. Sed, intertempe okazas dufoje la trimonata bilanco, kiu daŭras du semajnojn k dum kiu tempo neniu povas ferii: tiam oni devas postlabori (8 horojn semajne tute sen profito!). Do, 4 semajnoj ne kalkuliĝas; restas 25 semajnoj. Ĉar laboras 30 personoj en la sekcio, nepre du devas ferii samtempe. Ĉe nia sekcio (16 p.) nur unu persono rajtas ferii iutempe. Ni estis numeritaj: kiu laboris plej longe ĉe la banko, havis la unuan elekton. Ĉar mi nur tri jarojn oficas, mi ricevis la 11-an n-on k tiel devas iri aŭ komence de majo aŭ fine de septembro. Tio ja ne estas *somera* ferio!

Ke iu, kiu jam laboras dum 15 jaroj ĉe la banko, havas belan ferion, povas okazi, k tiu stato restos, se la sekcio ne ŝanĝiĝos, same dum 20 jaroj. Neniam oni pensis pri viroj, edzoj kun infanoj lernej-vizitantaj, kiuj lastaj ĉiam libertempas de 16. julio ĝis 16. aŭgusto. Iam viro kun 4 tiaj infanoj havis sian ferion en majo, dum lia seninfana kolego — en aŭgusto. Nun la direkcio post multaj plendoj almenaŭ tiurilate ekŝanĝis la sistemon; sed por gejunuloj restas la afero same malbona: Se oni lotus, almenaŭ ĉiu havus bonan ŝancon ... *Clas.*

Laboristo antaŭ faŝista juĝejo (Litovio).

La militista juĝejo en Ŝaŭljaj traktis la 18. marto aferon de 18-jara komunisto Ĥone Ŝleviĉ, kiu estis akuzita pro aparteno al la kom. partio k disvastigado de kom. literaturo. Arestite k eldemandite li konfesis sian komparti-anecon k rekonis kiel sian proprajon en strato de Vilnjus trovitan sakon kun kom. literaturo, sed neis sian partoprenon en disvastigado de flugfolioj. La advokato argumentis, ke la akuzito kiel nematura junulo ne konsciis pri tio, kion li faris, k petis la juĝistaron ne puni lin per malliberigo, sed sendi lin en edukejon por junaĝaj krimuloj. Aŭdinte tion, Ŝleviĉ eksaltis k indignite ekprotestis: „Silentu, mi sciis, kion mi faris, mi estas konscia komunisto." Kiam oni permesis al li diri sian lastan vorton, li kuraĝe deklaris: „Mi estis ano de l'komunista partio k batalis por la bono d l'laboristaro." La tribunalo diktis al la bravulo ŝajne severan, sed en Litovio kutiman punon — 8 jarojn da malliberejo. *Esper-Kor.*

Malvenko de tekslaboristoj (Francio).

La 21-an de aprilo finiĝis per malvenko la striko de l'tekslaboristoj en Vien (Vienne, Izer [Isère]-departemento, Meza Francio), post 52-taga daŭro. En la lastaj tagoj multaj centoj da gelaboristoj, ne plu obeante la strikkomitatajn ordonojn, rekomencis la laboron. La malvenko estas kiel ankaŭ ĉe aliaj similaj movadoj, ĉefe ŝuldata al la malunueco de la lab. movado, ekzisto k interbatalo de pluraj diverstendencaj sindikat-unuiĝoj k ekspluatado de l' striko por partipolitikaj celoj. *H. P.*

Pri la enhavo de artikoloj aperantaj en „S-ulo" respondecas la aŭtoroj.

A 2-an de junio aperos la 2-a numero de „La Nova Epoko". Sekve la n-o 389 de „S-ulo" aperos nur je la 16. junio. Urĝan, neprokrasteblan materialon por la n-o 388 ni povas akcepti ankoraŭ ĝis la 7. MAJO!

RELIEFAJ OKAZINTAĴOJ.

La *germana registaro* malpermesis la naci-socialistajn (Hitler-ajn) ataktaĉmentojn k militiste organizitajn grupojn k konfiskigis ilian materialon. Post tio la registaro procedis al malpermeso k traserĉoj kontraŭ tiuj komunistaj formacioj, kiuj celis anstataŭi la Ruĝan Fronton (malpermesitan jam en 1929).

Hindenburg insistas, instigate de la dekstrularo, ankaŭ je malpermeso de l'respublikanaj defend-organizoj „Regna Standardo" k „Fera Fronto", — ĝis nun sensukcese. Li trovis fortan kontraŭstaron ĉe la internministro Grener (Groener), ĉar rezulte de tiu ago la socialdemokratoj faligus la nunan ministerion Bruning.

Ĉe la elektoj en *Prusio* (24. 4.) la naci-socialistoj akiris 162 sidlokojn el 422 sume (kontraŭ 7 en j. 1928); socialdemokratoj 93 (kontraŭ 137 en 1928), komunistoj 57 (kontraŭ 48), la katolika „centro" 67 (kontraŭ 71); ĉi lasta fariĝas arbitracianto de la situacio. La nuna registaro venkita eksiĝos la 24. 5. Ĉe la *aŭstriaj* elektoj la socialdemokratoj gardis siajn poziciojn, la Hitler-anoj triobligis siajn voĉojn je kostoj de l'burĝaj partioj.

Japanio rifuzas submetiĝi al la decido de la Ligo de Nacioj pri limdato por la retiro de l'japanaj trupoj el Ŝanĥajo. Ĝi amasigis trupojn ĉe la norda limo de Manĉurio, kiu apudas Sovetian teritorion. Aktiveco k provokoj de l'blankrusoj en tiu limregiono. Parolaj k gazetaraj avertoj de l'soveta registaro pri la minaca situacio.

Komunista armeo sukcesis antaŭenmarŝi en *Suda Ĉinio* en la direkto al la grava havenurbo Amoj.

Ĉe la „malarmada konferenco" en *Ĝenevo* la franca delegitaro montras sin malamika al ĉia redukto de l'armado k sukcesas prokrastigi ĉian pozitivan proponon tiucelan.

La sinmortiginta trustkapitalisto *Kreŭger* ne nur priŝtelis siajn salajrulojn; li estas senmaskigita kiel ordinara falsisto k trompisto. La falsita sumo atingas 100 milionojn da dolaroj, la perdoj ĝenerale estas taksataj je pli ol 700 milionoj da dolaroj k kaŭzis la bankroton de multaj entreprenoj en diversaj landoj.

Ĉe kompletiga elekto en Norda Anglio venkis laborpartiano super konservativulo en distrikto, kie last-oktobre la konservatita kandidato ricevis grandan plimulton da voĉoj. La gazetaro konsideras tiun venkon kiel reagon kontraŭ la nuntempa protektisma politiko en Britio.

DISKUTEJO:

Pri komunumaj loĝdomoj en Vieno.

Kun granda intereso mi legis en la n-o 385 pri tiu temo. En la artikolo estis ankaŭ aludo pri tiuj, kiuj „plendas k grumblas (ĉar ili estis malpreferataj)." Ĉar mi mem estas unu, kiu „plendas k grumblas", mi petas vin ankaŭ foje *aŭdi* tiujn plendojn k ne nur diri kiel niaj Vienaj funkciuloj k parti-fenomenoj: jen oni nenion povas fari!

La komunumo opinias varbi novajn adeptojn, enloĝigante intence „nepartianojn". Ekz. estas en unu distrikto, en komunuma domo, preskaŭ 400 „nepartianoj", pli bone dirite malamikoj de la ruĝa komunumo (oni eksciis tion per la lastaj balotoj). Erare opiniis la komunumo, ke montrante sian faradon al ili, ili certe venus en niajn vicojn.

Tiuj, kiuj ricevis belan loĝejon, ridegas pri tiu utopio. Dume oni konsolas per belaj vortoj tiujn, kiuj kunhelpis konstrui la ruĝan komunumon, k kiuj treege bezonus pli grandan loĝejon por vivi home.

Iu, kiu antaŭ 5 jaroj ankoraŭ loĝis en malproksima Orienta regiono k devis rifuĝi pro siaj malbonfaroj, ricevis veninte Vienon komunum-loĝejon, eĉ ne estante Vienano k ne unu brikon alportinte en nia lab. movado, nur pro tio ke li „pruntis" kelkajn 100 ŝilingojn al iu kompetentulo. Ĉu tio estas rajta? Se mi ne eraras, mi hazarde konas tiun „distriktan parti-estraranon", kiu volis enloĝiĝi k la senhejmuloj insultis k bruis kontraŭ lin. Sed „Klarvidulo", rakontante tiun fakton, ne skribis, *kial* la aliaj bruis? Ĉu, ĉar tiu nobla eminentulo ricevis loĝejon? Se li bezonus, kial li ne ricevu? Ne, ĉar li *havis* belan, grandan loĝejon k volis ankoraŭ pli belan, pli komfortan; ĉar li ne rajtis forpreni loĝejon de la senhejmuloj.

Maljuna pioniro de la movado diris al mi antaŭ nelonge: Se laboristo fariĝas parlament-elektito, lia salajro pliiĝas; sekve li pli bone vivas, vestas sin, loĝas ktp, k ankaŭ ĉesas — esti laboristo. Ankoraŭ malpli li povas pensi kiel senlaborulo ne scianta, per kio vivi morgaŭ. (Kiel ekz. K-do Zelenka, „lab. gvidanto", kun proks. 3000 ŝilingoj monate.) Se oni tion diras al niaj partifunkciuloj, ili respondas: „Nu, vi ankaŭ jam komunistiĝas k insultas pri ‚bonzoj'[1]." Certe ne! nur tiajn farojn mi kritikas, ĉar ili ne decas al lab. gvidantoj k ni devas kapitulaci antaŭ niaj politikaj malamikoj, vidante tiajn faktojn.

Ne nur pro tio multaj plendas, ĉar ili „estas malpreferataj" (laŭsence tio ja estas ĝusta), sed ĉar oni volas silentigi ilin k blindigi malgraŭ tiaj okazoj.

Grumblemulo.

[1] Homoj, kiuj eluzas sian oficon en organizo, konfide donitan al ili de la membraro, por paraziti aŭ persone profiti. — *Red.*

Kapitalismaj ecoj en la „socialisma" mastrumado.

Respondo al mi mem (Vd. „S-ulo"n, n-o 374/5).

La vorton „socialisma" mi metis inter krampoj, ĉar vera socialismo ankoraŭ nenie ekzistas. (Eĉ en Sovetio oni nur konstruas ĝin.) Aliflanke oni jam povas konstati signojn pri nekapitalisma mastrumado, ekz. la kooperativoj, la administrado de urboj k landoj, kie socialistoj influas la regadon.

Se ni esploras tiujn faktorojn, ni tamen devas konfesi, ke tiu influo je la ekonomio entute estas ankoraŭ tre malforta, eĉ pli malforta ol ĝi povus esti. Kiam antaŭ kelkdek jaroj la kooperativa movado estis fondita, oni intencis iel paralizi la kapitalisman monopolon per malmultekostigo, prezreguligo. La laborista movado senhalte kreskis, ĝi jam disponis pri konsiderindaj monrimedoj, — kial la proletaro ne mem mastrumu per propra forto? Tiel ekestis diverslande kooperativaj magazenoj, buĉejoj, bakejoj, eĉ panfabrikoj k bankoj. Ekzistis homoj, kiuj jam antaŭvidis la pereon de l'kapitalismo pro la kooperativa movado. Sed post kelka tempo oni spertis, ke tio ne okazis. La kooperativoj agadis, produktis, varbis membrojn, kolektis ŝparsumojn, ricevis impostofavorojn, aĉetis, vendis, komercis, sed — ne superis aŭ malfortigis la kapitalisman sistemon, eĉ ne sukcesis malaltigi la prezojn. Ili fiaskis. Ili mem laboris laŭ kapitalismaj principoj.

Ni rigardu la nuntempan krizon. Milionoj da senlaboruloj malsatas. La kamparanoj ne povas vendi siajn produktojn, la senlaboruloj ne povas aĉeti ilin. Ambaŭ mizeriĝas. Ministoj estas senlaboraj, dum miloj da malriĉuloj ne havas karbon. Kia frenezo! Ĉu do la kooperativoj ne havus la taskon organizi la varinterŝanĝon memstare? Ĉu oni nepre ĉiel bezonas la kapitalistojn? Ĉu la laborista klaso ne mem devus komenci mastrumi inter si k pruvi siajn kapablojn anstataŭ pasive atendi la mizeron? Ĉu ĝi ne povus produkti (sen kapitalistoj) ŝuojn, vestaĵojn k industriaĵojn por la kamparanaro, kiu siavice liverus grenon, viandon k aliajn nutraĵojn por laboristoj?

Nu, mi ne opinias, ke la koncernaj instancoj tuj post mia instigo rapidos ekagi. Ja mi konscias, ke la afero ne estas tute facila k senbara. Certe oni devas pripensi, plani. Kaj oni ne povus eble senreste forigi la krizon. Tamen multo estus farebla. Oni povus montri la fortojn de l'proletaro sur ekonomia kampo.

Oni ankaŭ tion ne faros. Estas ja pli oportune kvereli pri la „maljusta sociordo" ol mem eklabori. La aparato de la lab. partioj estas burokratiĝinta. Multaj karieristoj troviĝas inter la gvidantaro. Ili enspezas altajn salajrojn k burĝiĝas. Ili predikas akvon, sed trinkas vinon. Ili ne agas konsekvence laŭ siaj instruoj. Tiu konsekvenco postulas kuraĝon, kiun ĝis nun havis nur la sovetia proletaro, kiu batalas kontraŭ ĉiuj malhelpoj, por efektivigi sian idealon, malgraŭ miro k dubo ĉe aliland-aj samklasanoj.

Interesa estas ankaŭ la sinteno de la komunumo Vieno, kiun administras socialdemokratoj. Ĝi ja meritas laŭdon pro konstruado de loĝdomegoj, pro la publika prizorgado, popolhigieno ktp. Sed je tiu agado ankaŭ efikas la krizo. La komunumo devas ŝpari. Ĝi jam malaltigis la salajrojn k nun ĝi alvokas la loĝantojn, malgrandigi la kostojn de la rubfortransporto. La komunumo forveturigas la rubon al rubejo, kiu estas luigita al kapitalisto. Multaj mizeruloj tie ĉiutage serĉas forĵetitajn bruleblaĵojn, kiujn ili rajtas hejmen porti, se ili samtempe ordigas (senpage) la aliajn forĵetitaĵojn (vitron, metalojn ktp) por la rubejluinto. Nun la komunumo volas ŝpari k ĝi alvokas, ke la loĝantoj ne fordonu bruleblaĵojn (karb- k lignorestoj) en la rubon. Tiu alvoko estas tipa. La plej mizeraj homoj, kiuj sur la rubejo serĉas panakiron, estu rabataj, por ke la komunumo ŝparu transportokostojn. Ĉu kapitalistoj povus pli bone zorgi pri sia profito?

Jen mia akuzo kontraŭ inerto, nekonsekvenco k malkuraĝo en la vicoj de l'proletaro. Oni preterlasis multajn okazojn, ne por atingi la socialismon, sed por proksimiĝi al ĝi. Eble la transpreno de la produktiloj estas la plej rekta vojo al la celo. Ĝi ne estas ĉie irebla, do ni apliku ankaŭ aliajn rimedojn. La propagando sola ne sufiĉas, oni devas *agi*. Nur se la volo mankas, ĉiuj klopodoj estas vanaj. *F. S.*

Rememoroj pri miaj metilernaj tempoj.

Mi komencis lerni la viandist-fumaĵistan metion en la militjaro 1917. La kondiĉoj kontraktitaj kun la mastro laŭvorte estus akcepteblaj, sed laŭfakte li neniam atentis pri ili. Kelkaj semajnoj forpasis, ĝis mi iom kutimiĝis al la laborcirkonstancoj en la metiejo. La labortempo tiam daŭris de nokto ĝis nokto, t. e. de la 2-a matene ĝis la 18—22-a vespere. Mi tre suferis k pensis, ke la lerntempo mallongiĝos per tio, ke mi laboras kiel sklavo. Mi eraris. Pro bagatela kaŭzo, eĉ pro „malbona rigardo", mi estis batata, iam mi eĉ ne sciis kial. Se io malĝusta okazis, oni punis min. Mi devis iradi en la vendejon por alporti la lunĉon. Ĉe tiu okazo oni min ĉiam esplordemandis kiel ŝteliston: kion vi manĝis? kaj simile. Mi respondis: nenion. Pro tio la mastro min batis en la vizaĝon, ĝis flu-is la sango ...

Tiel estis de tago al tago. Oni turmentis min per malsato tiel, ke mi ne ricevis la vespermanĝon aŭ lunĉon k la tagmanĝon. Mi ne sciis multfoje, kion fari. La mastro ofte estis ebria k tiam mi pleje devis suferi. Finfine mi decidis forkuri k iris al alia mastro. Ĉar ĉi tiu postulis de mi ateston, mi devis iri al la unua mastro por ĝin peti. Mi timis, sed poste tamen iris. La homaĉo tiam fermis la pordon k denove tre kruele batadis, kien ajn, mi eĉ ne scias kiel mi venis eksteren. La ateston mi tamen ne havis. Ĝin poste alportis mia patrino, al kiu la mastro rakontis elpensitan aferon. Li ankaŭ diris, ke li pagis al mi 4 ĉeĥ. kronojn semajne, dum mi ricevadis nur la plej trivialajn insultojn.

„Viandisto estas riĉulo“, oni diradis k eĉ nun diras. Sed tio validas nur por la mastroj, kiuj senhonte ekspluatadas la laboristojn. Oni ne miru pri mi, ke mi malamas tiajn homaĉojn k ke mi ĉiuforte helpas por povi iam redoni al ili tion, kion ili ŝuldigis al si, eĉ kun malavara rentumo. *B., Ĉeĥoslovakio.*

Vivreformo k Kvinjarplano en Sovetio.

Profesoro Eventov.

Nutrado estas la fundamento por la spiritaj k fizikaj kapabloj de l'homo. Ĝi estas, kiel Marks diras, la materia interŝanĝo de homo k naturo. De ĉi tio dependas la laborkapabloj de l'popoloj. La popolnutrada problemo estas la plej grava ŝtatproblemo k tial devas okupi parton en la Kvinjarplano.

La kostoj de l'popolnutrado en USSR. ampleksis de 1929—1930 ne malpli ol 20 miliardojn da rubloj. Kaj tio ne estas ŝerco-nombro; kontraŭe ĝi pligrandiĝis.

Kia estas nia nutrado? Ĝenerale ni ne povas diri, ke ĝi estas malbona aŭ nesufiĉa. La konsumo de iuj nutraĵproduktoj duobliĝis; la bezono je pano, butero, ovoj k viando rimarkeble kreskis. Speciale evidentiĝis tio ĉe la viandkonsumo. En la kamparo ĉi lasta duobliĝis k en la urbo dum la lastaj 7 jaroj preskaŭ triobliĝis.

Ĝi ankoraŭ pluen kreskus, se ne malmultnombriĝo de la buĉebla brutaro sin estus montrinta. Tia kolosa viandkonsumo efikas domaĝe je la popolsano. Kiel pruvis la scienco, troa viandnutraĵo malbonfartigas la homan organismon. Per ĝi kolektiĝas malkonstruaj substancoj k ankaŭ venenoj por laciĝo. Krom tio la viando estas acidiga nutraĵo, kaŭzas acidabundon k ĝenas la materi-interŝanĝon.

La rezulto de neĝusta nutrado estas malpliigo de l'agadkapablo, ripeta foresto de la laborejo, neniam ĉesantaj akcidentoj k, kio sin speciale al okulo trudas, inklino de la loĝantaro al pli ofta malsaniĝo.

Precipe kreskis la gripaj k artritaj malsaniĝoj; sed ankaŭ malsanoj de l' stomak-intestkanalo. Tiu ĉi oftiĝo de la malsanoj kaŭzis unuflanke elspezojn por flego k soci-asekuro k aliflanke malpliiĝon k malboniĝon de la produktado. Ambaŭ faktoj peze ŝarĝas la buĝeton de la ŝtato. Kelkaj nun konkludas, ke tia konsumkresko je viando k aliaj produktoj estas mezurilo por kreskanta materia bonstato de la amasoj k bonvene salutas ĝin. Nenio povas esti pli absurda ol tia kompreno. La moderna konsumo je viando k alkoholo estas pli ĝuste la sekvo de nescio ol tia de ekonomia bonstato. Laŭ la notoj en la kvinjara plano oni antaŭvidis altiĝon de la viandkonsumo en la urboj ĝis la fino de l'5-a jaro k kompare al la jaroj 1927—28 je 20 %; tio estas 62,7 kg po persono. Ovokonsuma altiĝo je 59 %, de laktdevenaj produktoj je 26 %, de pano je 2 % ktp. Videble tiuj ĉi kompilantoj de nombroj enkalkulis, ke la homa stomako dum kvin jaroj ankaŭ kreskas. Ĉio tio montras, kiom profunde radikas la antaŭjuĝoj rilate la nutradon.

Ni devas alarmi! Sur la fronto de l'nutrado ne ĉio estas en ordo. Tio ne koncernas nur restoraciojn aŭ privatajn kuirejojn, sed ankaŭ indikas, ke la tuta sistemo de nutrado troviĝas en ĥaoso k ne havas sciencan fundamenton.

La viando estas rekonata kiel plej domaĝa k venena nutraĵo, en sia efiko parenca al alkoholo k nikotino. Estas pruvite, ke malŝpara viandkonsumo kaŭzas diversspecajn malsanojn kiel podagron, tuberkolozon, apendiciton, sukermalsanon ktp. La disvastigita opinio, ke viando nepre necesas por reteni la fizikan forton k persiston, estas nee pruvita per diversaj faktoj. Japana kulio (veturiltiristo) ekz., kiu enkorpigas duoble malpli da albumino k duoble malpli da oksigeno, eĉ dekoble malpli da graso, povas konkurenci kun ĉiu eŭropa laboristo. La ĉinoj, kiuj, kiel konate, vivas per vegetara manĝaĵo, estas kapablaj marŝi longajn distancojn sen laciĝo.

Je viando, fiŝo k aliaj bestaj produktoj (ekskluzive lakto) oni devas rezigni. Ĉiuj tiuj produktoj enhavas substancojn, kiuj venenas la organismon.

Prilaboritaj produktoj, kiuj estas rafinita sukero, polurita rizo, blanka pano ktp. ne devas esti uzataj. Ili grandparte perdis sian nutrovaloron. Salkonsumon (natrian kloridon) ni devas redukti je minimumo, ĉar ĝi perfortas ĉiujn aliajn salojn en nia korpo. La fundamento de nia nutrado devas esti vegetara, bazoriĉa. Unuavice nuksoj k fruktoj kiel ideala natura homa manĝaĵo, kiu ne kondukas venenojn en la korpon, sed transdonas grandvaloran sunenergion. Tuj poste legomoj, verdaj k tuberaj ekz., spinaco, salato, tomatoj, rapo, brasiko, kukumoj ktp. Laŭvice sekvas lakto en plej diversaj transformoj, k fine grenproduktoj: Pano, grio, rizo, fazeoloj, semoj k. a. El la grenproduktoj estas speciale menciinda la Soja-fazeolo, kiu ĉe ni nun estas kulturata amase.

Tradukis el la germanlingva „Die Lebensreform“ (La Vivreformo) *Kurt Klaps, Dancig.*

MI VOLAS SCII...

La 24-an de aprilo aro da holandanoj forîris al Sovetio, kun la celo vidi per propraj okuloj, kia estas la tiea situacio. Unu el ili estis la socialdemokrata membro de l'Arnhema urbkonsilantaro, A. H. G. von Arkel. Sed du tagojn antaŭ la foriro li ricevis telegrafe sciigon de la rusa ambasadoro en Berlino, ke al li *ne* estas permesate eniri Sovetion. Li ankoraŭ faris provojn akiri la necesan vizon, sed ne sukcesis. Kiu konigos la kialon? *17 078.*

Averto!

Ni avertas ĉiujn SAT-anojn k la ceteran esperantistaron kontraŭ

MIHAJLOVIĈ, TROJKO

el Jugoslavio. Li estas fiesperantisto k trompanto, se ne trompisto, kiu eluzas la bonecon de l'espistoj.

Pretekstante bezoni monon por veturi al Basel (pro Nansen-pasporto!) li ricevis de la prezidanto de l'ĉi tiea neŭtrala grupo 10 (dek) markojn. Dum prof. Chr. studis la veturtabelon en la stacidomo, M. ŝtelis sin for, k venis rekte al ni por ankaŭ nin ekspluati k trompi per fanfaronaĵoj.

Gek-doj, donu al li la ĝustan respondon!

SAT-Rondo Ŝtutgart.

TRA ESPERANTIO

Publikaj leteroj al multaj SAT-anoj.

IX

Karaj Gekamaradoj.

„Inter la riproĉoj, kiujn skismigantoj de nia movado direktis al vi, troviĝas multaj, kiuj ja ne indas rebaton. Sed ĉu vi ne opinias utile klarigi, kial vi estas ‚dualisto', se vi fakte estas tia?"

Tiun demandon mi povus tute ignori. Ĉu mi estas dualisto aŭ monisto, tio estas mia propra afero k nenie en la Statuto de nia Asocio estas dirite, ke nur monistoj povas aliĝi. Se mi tamen konsentas liveri kelkajn klarigojn pri tiu temo, ne estas do kun la intenco forviŝi la riproĉon pri aparteno al iu dualisma skolo, sed nur por helpi al kelkaj, ke ili akiru pli precizan komprenon pri tiuj terminoj.

Laŭ ĝenerala akcepto, dualisto estas homo, kiu kredas, ke en la mondo ekzistas du principoj: la materia k la spirita. Monisto estas tiu, kiu kredas nur je la ekzisto de unu sola principo, ĉu materia, ĉu spirita. Sekve la ideistoj, kiuj neas la ekziston de la materio — ekzistas tiaj filozofiaj skoloj[1] — estas ankaŭ monistoj. En la antikva tempo Aristotelo, Pitagoro, Platono estis dualistoj. Poste kristanaj metafizikistoj kontraŭbatalis ilian sistemon, argumentante, ke ĝi entenas gravajn kontraŭdirojn; tiuj kristanoj estis do ... monistoj. Monistoj ankaŭ estis la ideistoj Hegel, Lajbnic, Spinoza! ...

Tiuj konstatoj plej bone montras, ke la riproĉo pri „dualismo" fakte signifas nenion. Sed kompreneble estas pli facile doni ian dubesencan kvalifikon al kontraŭulo ol pruvi, ke liaj ideoj estas eraraj.

La K-doj, kiuj bedaŭrus, se mi estus „dualisto", bonvolu do trankviliĝi. Fakte, la monismon, kiel ĝi estas klarigita de Buĥner, Hekel, Le Dantek k. a. materialistoj, mia komprenpovo pli volonte akceptas ol aliajn filozofiajn klarigojn. Mia intelekto ja ne ribelas al tio, ke en la mondo ekzistas nur unu sola kampo, tiu de la materia *substanco*, k ke tiu substanco, kiu plenigas la spacon, estas ĉiam la sama sub diversaj formoj. La tezon de Buĥner: „Ne ekzistas materio sen forto, nek forto sen materio", mi ankaŭ senpene akceptas. Laŭ tiu monismo la ideoj, la pensoj simple rezultas de aliiĝoj en iu difinita kvanto da substanco simile al tio, ke elektra lampo donas lumon, kiam la koncerna lumaparato normale funkcias. Kiam ni pensas, ŝanĝiĝo okazas en nia pensaparato — la cerbo. Facile mi akceptas la eblon, ke iam la fiziologi-psikologia scienco povos noti tre precize tiujn cerbajn ŝanĝiĝojn. Ho! mi konas la argumentojn, kiujn oni povas kontraŭmeti al tiu tezo, sed ili ne estas por mi tre valoraj.

La ideoj sekve, kiel ĉiuj aliaj fenomenoj propraj al la materio estas naturaj fortoj. Konsekvence tiuj fortoj kapablas agi, efiki, okazigi aliajn ŝanĝiĝojn en la mondo. Kaj kredeble tie kuŝas la vola aŭ nevola miskompreno ĉe tiuj, kiuj metis sur min la etiketon „dualisto" aŭ „ideisto". Kiam ideo naskiĝis en la cerbo de homo, k se ekzistas favoraj kondiĉoj por ke aliaj homoj ankaŭ akceptu tiun ideon, tiam gravaj transformiĝoj povas okazi en la socio. Ne ŝajnas al mi eble aliel klarigi la grandan rolon, kiun ludis k ankoraŭ ludas la diversaj religioj. Tiuj religiaj ideoj sendube estas eraraj, sed ĝuste pro tio ili tre bone adaptiĝis al la mistikeca tendenco, kiu superregis — k ankoraŭ nun bedaŭrinde superregas — la plimulton de la spiritoj; trovinte favoran grundon por enplantiĝi ili konsistigis grandegan forton, kies efikoj povas daŭri tre longe.

Agnoski la fakton, ke ideoj estas potencaj faktoroj en la transformiĝado de la homaj socioj, tio neniel signifas, ke oni konsentas kun la ideista skolo, kiu instruas, ke la ideoj estas la spirita substanco de l'mondo, ke ili nedetrueble ekzistas per si mem.

Sed erara ankaŭ ŝajnas al mi la vidpunkto de tiuj, kiuj argumentas kvazaŭ ili ignorus la fakton, ke la homo estas animalo, havanta ideojn. Ne sufiĉas laŭ mi la scio pri la produktokvanto de karbo, ferminaĵo, elektro ktp. en iu lando por antaŭdiri ĝian evoluon. Tiuj materiaj kondiĉoj estas sendube neniel malatentindaj, sed ne sufiĉaj por liveri kontentigan klarigon pri iu historia situacio.

La homo estas unu el la plej malfortaj bestoj en la mondo. Tamen li fariĝis reĝo super la tuta bestaro. Kial? Ĝuste tial ke pro iaj cirkonstancoj en lia cerbo naskiĝis ideoj, k organiziĝis lia *racio*, t. e. la kapablo koncepti, abstrakti, starigi aksiomojn, regulojn, metodojn — k ankaŭ hipotezi, anticipi. Kompreneble okazis plej ofte, ke liaj hipotezoj estis eraraj. Tial ekzistas religioj k pli malpli fantaziaj metafizikaj sistemoj.

Kiel k kial naskiĝis tiu kapablo en la homa cerbo? Neniu povas doni tute precizan respondon al tiuj demandoj. Sed la fakto, ke mi parolis pri *naskiĝo* de la ideoj, de la racio, tio montras, ke, miaopinie, la homoj ne ĉiam posedis tiun kapablon. Kaj nuntempe ne ĉiuj samgrade posedas ĝin. Ekzistas eĉ ankoraŭ primitivuloj, ĉe kiuj forestas ĉia ero da racio; ili ne kapablas abstrakti; ili ne havas ian komprenon pri nombroj. Por ili arbo estas ĉiam io konkreta, io tuŝebla aŭ videbla; ĝi estas ĉu kverko aŭ fago, dum por ni la elementa kono *arbo* ne pensigas pri kiu arbo temas.

En la antaŭparolo al *Naciismo* mi parolis pri du tendencoj, kiuj kunekzistas en la menso de l'homoj: la *mistikeca* k la *teknikeca*. Kaj tio kredeble liveris al kelkiuj ian preteksto por aserti, ke mi estas „dualisto". Sed tiuj kritikantoj, se ili estus lojalaj, devus ne malatenti mian eldiritan esperon, ke venos la tempo, kiam la racio plene superregos; tiam la mistikeca tendenco malaperos k sekve ĉia dualismo estos for.

Sed, mi ripetas, ne estas mia celo pravigi min ĉe riproĉo pri dualismo. Mi havas la pretendon esti multe pli funde monista ol tiuj pseŭdo-materialistoj, kiuj faras el la marksismo religion. Sed mi eĉ ne volas riproĉi al tiuj novspecaj religiuloj. En iu „Inter Ni" mi diris: „Se la marksismo fariĝus nova religio, tiom altirpova por la laboristaj amasoj, ke ĝi kolektus ilin milionope en ĉiuj landoj, la socialismo povus esti konstruata eĉ se la historia materialismo ne estas senmanke fundamentita"[2]. Mi ne ŝanĝis mian opinion tiurilate. Estas evidente, en Sovetio la *objektivaj* kondiĉoj por la starigo de socialisma socio estis malpli favoraj ol en Anglio, Germanio aŭ Usono, kie la industrio atingis pli altan gradon. Nu, la objektivajn kondiĉojn anstataŭas Stalin per *subjektivaj*, farante el la marksismo *oficialan* kredon, devige instruatan en la lernejoj. Tiel tiu kredo fariĝas potenca faktoro en la efektivigo de la „kvinjaraj planoj". Per laŭcela predikado, agitado k. a. rimedoj la bone konata mistikemo de l' rusa popolo estas metata en la servon de l'socialisma konstruado. La eksperimento estas vere originala, grandioza k sukcesinda. Ĉiaokaze oni povas esti optimista pri la estonto: la marksismo, kies esenco estas teknikeca, ne povos dum tre longa tempo ludi religian rolon. Kiam en Sovetio la socialismo estos finkonstruita, tiam la mistiko perdos multe de sia efiko ...

[1] Ideistoj argumentas proksimume jene: ĉiuj pensuloj interkonsentas pri ĉi tio, ke ni ne povas scii, ĉu ni vidas la eksteran mondon *tia, kia ĝi estas*. Nu, se ni ne konas ĝin, kiel ni povus aserti, ke ĝi ekzistas? Ni scias nenion certan pri ĝi, k ni devas tamen prezenti al ni la mondon nur per tio kion ni konas. Aliel tio ne estas filozofi, sed fantazii. Kion ni do konas pri la mondo? Ni konas niajn ideojn k nur ilin. Klarigi la ekziston de tiuj ideoj kiel venintaj al ni el la ekstera mondo, kiun ni ne konas, tio estas klarigi malklaraĵon per io ankoraŭ pli malklara. Kredeble tiujn ideojn donis al ni iu spirito, iu dio. Tio almenaŭ estas logika.

[2] Komp. „Vortoj", pĝ. 108.

Espereble miaj klarigoj iomete helpos al vi kompreni pli bone, kia estas la demando pri dualismo k monismo. La riproĉo, kiun oni direktis al mi, estis, kiel vi vidas, absolute senbaza. De nun mi ne plu perdos tempon por respondi al similaj demandoj! Sed intertempe aliaj problemoj stariĝis k eble mi pritraktos ilin ankaŭ en tiu familiara formo de leteroj.

Dume estu moniste salutataj de via

E. L.

KONFESO.

Ni neniel intencas polemiki kun la skismigintoj de nia movado, sed estas nepre necese, ke la SAT-anaro estu objektive informata pri ĉio sufiĉe grava, okazanta en la esp-a movado. Tial ni represigas ĉi-sube la plej signifajn partojn de fruntartikolo, aperinta en la n-o 3a (1932) de la „Bulteno“ de SEU. Kaj ni dankas al la aŭtoroj de tiu artikolo, ke ili fine senartifike parolas. Ĉio, kion ni plurfoje asertis, estas konfesita tute malkaŝe. La artikolo havas kiel titolon:

„Sub la standardo de klara marks-leninisma ideologio ni forigu putran liberalismon el nia vicaro.“

„Ankaŭ al la proleta esperantistaro havas senperan rilaton la gravega historia letero de K-do Stalin, adresita al redakcio de la gazeto ‚Proleta Revolucio‘ k vokanta al nepacigebla batalo kontraŭ ĉiaspeca falsado de la pura marks-leninisma ideologio en la proleta revolucia movado. Ankaŭ en nia vicaro, tiu de la revoluciaj esp-istoj, amasiĝis multe da eraroj k kripligoj, kiujn necesas unufoje por ĉiam elbalai per fera balailo de memkritiko per la brilanta revolucia teorio de Lenina instruo.

„Konforme al la sugestoj, devenantaj el tiu famekonata letero de K-do Stalin, ĉe CK SEU fondiĝis brigado por ĝisfundamente kontroli la ekzistantajn deflankiĝojn for el la rekta bolŝevika gvidlinio en la tuta agado de SEU. La brigado formiĝis en konsisto de K-doj Burlagov, Lobaĉov, Paŝĉenko k Podkaminer.“

— — —

„Ĝenerale sur la kampo historia necesas evidentigi la veran lokon de SAT, SEU k aliaj LEA-oj en la proleta movado esp-ista. SAT estis konsiderata kiel monopola unueca organizo de proletaj esp-istoj k la rolo de LEA-oj restas ĝis nun en ombro. Tamen estas nekontesteble, ke la tutan nigran laboron pri varbado de novaj esp-istoj el la laboristaro ktp ĉiam faradis ĝuste la LEA-oj. SAT neniam okupis sin pri io simila k fakte nur rikoltis la fruktojn de alies penadoj. Aliflanke SEU fondiĝis ekzemple pli frue ol SAT k reale nur ĝia subteno ebligis, ke SAT tiom daŭre superregadis. SAT ricevis simpatiojn de la proleta esp-istaro ne pro iu sennaciismo[1] aŭ io simila, sed *nur* k *ekskluzive* pro sia harmonio kun tia superpotenca faktoro, kiel sovetia proletaro, konstruanta socialismon. (Estas atentinde, ke la organo de aŭstria social-demokrata esp. gazeto „La Socialisto“ nun ankaŭ rapidas montri sian „simpation“ al Sovetio por tiel profiti el la restaĵoj de SAT!).“

— — —

Kaj jen surprizo: eĉ Drezen ne plu estas konsiderata kiel sufiĉe ortodoksa. Pri lia broŝuro: „Analiza historio de Esperanto-Movado“ estas dirite: „. . . en tiu ĉi verko estas preskaŭ tute neniu tuŝitaj la amasoj esp-istaj, kiuj efektive estis la faktaj kreintoj de l'esp. historio.“

„En la laboro de la brigado estas tre grave konstati, ke ankoraŭ en la jaro 1923 CK SEU klare formulis per deklaro ‚Nia pozicio‘[2] sian rilaton al SAT. Tiu ĉi fakto permesas konstati, ke la principa pozicio de CK SEU en historia aspekto plene praviĝis k estis ĝusta. Sed tio ne signifas ankoraŭ, ke en la laboro ne estis allasitaj diversaj politikaj eraroj, elementoj de *putra liberalismo* (la substreko estas de ni), organiza malforto k oportunismaj agoj. . . .“

La artikolo finiĝas jene:

„Kontraŭ trotakso de la helpa lingvo internacia, k ankaŭ kontraŭ nesufiĉa atento al ĝi! Kontraŭ sennaciisma kontrabando! Por malfermita kritiko de ĉiuj eraroj k kripligoj en nia movado! Por marks-leninisma edukado en la vicoj de la *tuta prolet-esperantistaro!*“

Kiu nun povos nei, ke la skismiga agitado celis trudi al nia Asocio partian politikon? La skismigintoj neis tion; hodiaŭ ili konfesas siajn celojn k pro tio ni tre dankas. Tia konfeso helpos malfermigi multajn okulojn.

E. L.

KONSTATO.

En la sama n-o de la „Bulteno“ troviĝas ankaŭ jeno, kion ni senkomente represas:

„ALARMO!

„Laŭ la statistiko de CK SEU je 1-a de februaro 1932 estas reanigitaj al SEU nur **524** membroj! Ĝis nun ankoraŭ neniun kotizon donis Leningrada, Moskva k Ukraina Komitatoj. Tio montras absolute ne allaseblan rilaton de la lokaj komitatoj de SEU al la novjara varbado de membroj.

— — —

„Aliflanke la statistiko montras, ke ĝis nun reaniĝis 61 % da oficistoj k nur 24 % da laboristoj. Tiu ĉi fakto ankaŭ estas tre malkontentiga.

Alarmon!“

[1] Ni denove devas rimarkigi, ke neniam SAT agnoskis la sennaciismon kiel oficialan programon; ni nur zorgis por ke la sennaciistoj havu la samajn rajtojn kiel la internaciistoj.

[2] Tiu teksto estas represita en la n-o 322 de „S-ulo“; hodiaŭ ni rememorigu, ke en tiu dokumento estis rekomendata la aliĝo de SAT al Komintern! . . .

Pri perfektigaj kursoj.

K-do V. Ekström (Boras) esprimis en la n-o 385 la deziron koni la diversajn metodojn, per kiuj oni instruas en perfektigaj esp. kursoj, k li mem klarigis sian modestan metodon. Certe aliaj pli kompetentaj povos respondi pli precize k praktike ol mi; tamen laŭ mia sperto mi diru jenon:

Ĝenerale lernantoj finintaj elementan kurson jam pli malpli bone *komprenas*, sed ne kapablas *respondi* en esp-o per multaj vortoj. Sekve necesas trovi rimedon por igi ilin *respondi multvorte*. Se oni petas ilian respondon al iu demando, ili simple respondas per *jes* aŭ *ne*, *mi ne scias*, *mi ne kuraĝas*, k fine la instruanto mem devas respondi al la demando k poste redemandi, ĉu ili komprenis la klarigojn. Preskaŭ ĉiam ili respondas: *jes, mi komprenis*, sed ne pli.

Ekzistas rimedo kontraŭ tio, kiu pro la financa flanko tamen ne ĉiam estas plenumebla: aĉeti la „Plena Vortaro“-n de SAT. Tiam via kurso povos jam funkcii plensukcese. Tri faktoroj ja fiaskigas la plej multajn perfektigajn kursojn: 1) ne sufiĉe granda scio de vortoj; 2) manko de praktiko en la frazkonstruado k sekve manko de kuraĝo paroli; 3) prefero respondi nur al mallongaj demandoj. La „P. V.“ estas unu el la plej bonaj instrumentoj por malhelpi la fiaskojn. Ĝi konsistas el proks. 500 paĝoj: se oni povas kunvenigi la lernantojn almenaŭ dufoje semajne, postulante de ili 10-paĝan lecionon, ses monatoj sufiĉas por koni la tutan vortaron.

Po 10 paĝoj ne estas tro multe por ĉiu leciono, ĉar grandan parton la lernantoj jam lernis en la elementa kurso, k ili bezonas preskaŭ nur legi la *klarigojn*, kiuj faciligas al ili la praktikon. Post tralego de l'unuaj 10 paĝoj oni demandu al iu lernanto, kion signifas en *nacia* lingvo la vorto *abako* (la unua en la „P. V.“). Tio servu kiel kontrolilo. Poste klarigu ekskluzive en *esp-o* la signifon. Same sekvu demandoj pri *abato*, *abdiki* ktp al diversaj lernantoj. Iom post iom ili kutimiĝos respondi tute en esp-o.

Okazas, ke multaj vortoj ne estas konataj eĉ nacilingve, sed ĉar oni trovas aliloke la signifon de vortoj, kiuj ree klarigas pri la senco de aliaj, la afero estas ne nur facila, sed eĉ amuza. Dum tiu serĉado la lernantoj trovas ankaŭ multajn aliajn vortojn, kiuj vekas ilian atenton, ĉu pro kuriozo, ĉu pro pasio. Oni cetere ne tro severe postulu *precizajn* klarigojn, tiel kiel ili estas en la vortaro.

Postulante de la lernantoj ankaŭ mallongan *skriban* tekston pri iu ajn

ekspertis dolore mian nepovon skribi. Amikosamlaborejano kondukis min en lernejon, en kiu oni senpage povas lerni. Mi restis en Barcelono kvar jarojn k poste forlasis ĝin pro laborŝanĝo k ekloĝis en Sabadell. En tiu industria urbo mi amikiĝis kun aro da ekskursemuloj, k mi ĉiudimanĉe ekskursas kun ili tra la montoj aŭ tra loĝataj regionoj.

Dum unu el niaj ekskursoj ni venis al la urbo Manresa k mi aŭdis tie unuafoje paroli esperanton. Sed mi ne komprenis, kio estas esperanto. En kunveno, kiu okazis la 18-an de junio 1929, mi denove aŭdis paroli esperante, k tiam mi demandis pri ĝi. Mi ricevis tuj informojn pri la lingvo k ĝia grava signifo por la tuta mondo, sed bedaŭrinde havis tiam multajn malhelpojn por ĝin lerni.

La 15-an de oktobro 1929 mi eksciis, ke la Aplec-a esperantista grupo malfermas kurson por komencantoj sub la gvidado de la inteligenta profesoro K-do Blej. Mi tuj partoprenis en tiu kurso k eklernis la lingvon. Ĉeestis 11 lernantoj, el kiuj restis ĝis la fino 6. Por mi estis malgraŭ la bona instruanto malfacile sekvi la kurson, pro la diferencoj inter la esperanta k hispana gramatikoj, k ĉar entute mi ne bone komprenis gramatikajn aferojn.

Kursfine mi ekkomencis korespondadi kun eksterlandaj K-doj. Granda estis mia ĝuo, kiam mi ricevis la unuan esperantan leteron. Tiam ekvidiĝis al mi plene la utilo de esperanto k la merito de ĝia majstra kreinto d-ro Zamenhof. Laŭ anonco en *Sennaciulo* mi ricevis 57 leterojn k poŝtkartojn el diversaj landoj. Dank' al tiu korespondado mi pli rapide ellernis esperanton. Mi volas ĉi-loke dankegi al miaj korespondantoj pro ilia toleremo rilate miajn lingvajn erarojn k ioman malkompreneblon de miaj skribaĵoj.

Nun mi amas esperanton kiel mian vivon. Morgaŭ ĝi unuigos la terglobon k forigos la landlimojn k faros unu solan rondon el la homoj en la tuta mondo. Ĝi atingas ĉiujn, same la riĉajn kiel la malriĉajn homojn. La Egaleco estas ĝia celo. Vivu esperanto!

Esteban Casacuberto (16 407).

POR NIA DISTRO:

Solvoj el la antaŭa n-o:

Ŝerc-enigmoj: 1. Estis 7 gefratoj, 4 knaboj k 3 knabinoj. 2. Por ke li ne veturu en la Ruĝan maron anstataŭ en la Nigran. 3. Ĉar ĝi deziras esti sur la alia stratflanko. 4. La eĥo. 5. Kiam grandaj ne estas haveblaj.

S	A	N	Ĥ	A	J	A	N	O
A	R	E	O	P	A	G		G
R		T	R	I			V	I
A	T				A	G	A	V
D	R	O	M	E	D	A	R	
	I	K	O	N		R		L
	B	U	T		D	O	R	A
K	U	L	O		O	N	I	
S	T	A	R	T		O	D	O

Liter-enigmo.

Al ĉiu cifero respondas difinita litero. Ĉiuj vortoj estas substantivoj, kies finaĵo ne estas indikita. Post eltrovo de ĉiuj vortoj en la horizontalaj vicoj la unua *vertikala* vico montras al vi ion, kio hodiaŭ mankas al la mondo.

1 2 3 9 10 8 7	geografia termino.
2 8 7 9 5	submara vivaĵo.
3 9 7 6 4 5	necesa en la mano de propagandisto.
4 11 3 4 10	afabla peto.
5 4 6 7 9 7	biblioteko.
4 7 8 11 4	moka esprimmaniero.
6 9 8 6 9 6	tropika kreskaĵo.
7 8 2 8 2	arkitektura stilo.
8 3 9 5	ovsimilaĵo.

Ŝercenigmoj por trovemaj infanoj.

1. Kial aspektas la luno tiel pale?
2. Kiam la anasidoj komencas naĝi?
3. Kiu ringo ne estas ronda?
4. Kiu monato estas la plej mallonga?

Humoro

La kapo forgesita.

Iu volis foje fari viziton al iu grandsinjoro. Ĉi tiu ĝuste rigardis el la fenestro, kiam la vizitanto eniris. Sed la servisto diris malgraŭ tio, ke lia mastro ne estas hejme.

— Tre bone, amiko mia; diru tiam al via mastro, ke mi estis ĉi tie k ke estonte, kiam li eliros, li bone faros ne lasi sian kapon en la domo. *H. B.*

Neutila invento.

— Sinjoro kontraktisto, mi havas elpensaĵon por malplenigi vian teatron dum tempo de kvin minutoj.

— Ĉu vi ne povus elpensi ion por plenigi ĝin dum duona horo? *16 695.*

Granda eraro.

— Ĉu vi ne scias, ke lastan nokton eniris rabisto ĉe mi?

— Kaj ĉu li ŝtelis ion?

— Ne, ĉar mia edzino kredis, ke estas mi, kiu revenis ebria, — k nun li estas en hospitalo. *16 695.*

La Lernanto

REDAKTEJO: 14, av. de Corbéra, Paris XII-e :: ADMINISTREJO: Kolmstrato 1, Leipzig O 27

FRUKTOJ DE L'KORESPONDADO.

La sekvantan interesan korespondadon havis 14-jara germana knabo kun sovetia K-do:

Al Sovetio. Treptov, 20. IX. 1931.

Kara Kamarado!

De mia instruisto, K-do W., mi ricevis vian adreson. Bonvolu do respondi al mi kelkajn demandojn. La germana burĝa gazetaro asertas, ke la sovetia militistaro estas la plej forta en la mondo. Oni diras, ke Sovetio estas kulpa, se la malarmado ne progresas. Diru tial al mi, ĉu la sovetia armeo estas tiel forta k tiel granda kiel antaŭ la milito la cara armeo? Ĉu la militservo estas libervola aŭ ĉu ĉiu juna, sana viro devas fariĝi soldato? Ĉu estas vere, ke eĉ la virinoj lernas la militservon? Tion oni legas en niaj gazetoj.

Kun kamaradaj salutoj

via dankema *Henriko L.*

Ruĝarmeano sur prospekto pri loterio de l'aviado.

El Sovetio. Aŝĥabad, 2. XII. 1931.

Kara juna amiko Henriko!

Jes, en USSR estas deviga soldatservo por junuloj. Ankaŭ estas vere, ke la virinoj lernas la militservon. Tamen ekzistas granda diferenco inter la antaŭrevolucia armeo k la ruĝa armeo. La cara armeo, kiel ankaŭ la nunaj armeoj en la kapitalistaj landoj, konsistas el dungitoj. Kiun k kion devas defendi kapitalistaj armeoj? Ili defendas la kapitalistojn k iliajn havaĵojn. Kontraŭ kiu defendas la kapitalistaj armeoj la kapitalistojn k ilian havaĵon? Kontraŭ la mizerigita popolo, kontraŭ la sklavigitaj kolonianoj. Jen kelkaj ekzemploj. Kial la francoj okupis la Rur (Ruhr)- k Sar (Saar)-teritorion? Ĉu por defendi la malfortan francan popolon kontraŭ la sensangigitaj germanoj? Kial Japanio okupas Manĉurion? Ĉu por defendi la „malfeliĉetan" japanan popolon kontraŭ la „fortegaj" ĉinoj? Kial la armeoj de la „Entento" helpis al rusaj blankuloj okupi Kaŭkazion k Ukrainion? Ĉu por defendi la rusan popolon kontraŭ la bolŝevikoj? Dum tiuj okupadoj estas mortigitaj miloj k centmiloj da homoj. Ĉu tiuj fiagoj ankaŭ estas faritaj por la helpo al la defenditaj popoloj? Ne, tute ne. En la Rur- k Sar-teritorio estas la karbo, en Kaŭkazo — nafto, en Ukrainio k Manĉurio aliaj riĉaĵoj, kiujn volas engluti la kapitalistoj. La „defendo" k similaj belaj vortoj estas nur preteksto por la rabado. Nu, por rabi la najbarajn popolojn k la kolonianojn, oni bezonas dungitaron (armeon). Sed la kapitalistoj ja ne povas (k ne volas) diri malkaŝe k honeste la kialon, instiganta ilin pliigi la armadon. Tial ili ĉiuj krias, ke la ruĝa armeo

estas la kaŭzo malebliganta la malarmadon. Ĉu vere? USSR jam delonge k ĉiufoje proponas tute forigi la armeojn. Kial la kapitalistoj ĝis nun prokrastas la pridiskuton de tiu problemo? Ĉar ili bone scias, ke ili per tio malhavos la ilon por humiligi la propran laboristaron k la subigitajn kolonianojn.

Eble via patro aŭ frato partoprenis la mondmiliton, batalis „por imperiestro k patrolando", k kion li ricevis? Ĉu ili estas feliĉaj rajti partopreni honore la riparpagojn? Sed la sovetia popolaro bone scias, kion ĝi defendas. Ĝi defendas sin mem, por ne esti denove sklavoj ĉe la fabrikposedantoj k bienuloj, por ne pagi la kostojn de la milito, kiun iniciatis la kapitalistoj.

Tial, se vi demandas, ĉu granda estas la ruĝa armeo, mi respondas: Jes, tre forta, ĉar ĉiu el la sovetianoj konscias, kion sekvigus la revenko de l' kapitalismo en USSR. Se mankos armiloj, sufiĉos forkegoj. Ĉu vi nun scias la diferencon inter konscia batalantaro k dungita soldato, kiu batalas sencele?

Via amiko k K-do J.

Mi iras al kurso . . .

Ĉapitro dua.

Dimanĉo. — Vokite al la urbo Sa. . . por malfermi kurson, mi ekveturas vagonare kun teko (aktujo) plenega de ekspoziciaĵoj k lernolibroj. Mi veturas tien la unuan fojon, sekve ne konas la linion. En la urbo So. . ., lasta stacio antaŭ Sa. . ., mi devas ŝanĝi la trajnon. Mi do iras ĝuste al trajno sur relparo kun montrilo „Sa. . ." Mi trovas sidlokon k atendas la pluveturon. Sed mire mi konstatas, ke la trajno ekmoviĝas en kontraŭan direkton. Nu, mi pensis, ke ĝi poste certe devos turniĝi miacelen. Sed iom post iom mi rekonas pejzaĝon jam viditan venante. Kaj miaj haroj hirtiĝis, ĉar mi ekkomprenis, ke mi reveturas. Kiel eble plej naivmiene mi demandas kampulon, kiom distancas Sa. . . de So. . . Li rigardas min kiel senspritulon k diras milde: La trajno tute ne veturas al Sa. . ., sed al Ko. (Tio estas la loko, de kie mi venis.)

Ŝajnigante min tute ne tuŝita per tiu terura sciigo, mi pludemandas pri vojoj k vilaĝoj trapasendaj, se mi forlasus la trajnon ĉe la plej proksima stacio k irus piede. Li pli multe ekmiras, sed diras ĉion precize. Aldone li tamen opinias: „Sed vi ne trovos la vojon!" Kaj li ĵetas signifan rigardon eksteren, kie ĉio estas blankega pro neĝtavolo 30-centimetra. Mi tamen scias, ke mi trovos Sa. . ., ĉar mi *devas*.

Jen la stacio; mi adiaŭas dankante k ekiras plenforte. Tra vilaĝo k kampoj mi marŝegas. Vojmontriloj estas neĝkovritaj. Do, por certiĝi, mi devas purigi ilin. Ĉe iu krucvojo senmontrila, mi tamen konfuziĝas pri la direkto. Feliĉe mi aŭdas haksonojn el provizejo de etkampula dometo. Mi eniras. Tie junulo stultaspekta hakas lignon (dum la aliaj familianoj kredeble estas en preĝejo). Vidante min, li ekĉesas. Mi demandas: „Ĉu irante laŭ tiu direkto mi atingos Sa. . .?" Konsciante la gravon de sia respondo, li, levante nazon k brakon, diras balbute: daŭ — re — rekte — an — taŭen —. Mi dankas. For en arbaron neniam jam surpaŝitan de homa piedo — depost la lasta neĝfalo (!). Vidiĝas nur postsignoj de leporoj, kapreoloj, perdrikoj k alia ĉasaĵo. Solena silento regas ĉi tie, en la fabriko de plej ozonhava aero.

Domaĝe, ke marŝegante mi ne povas ĝui ĉi ĉion sufiĉe. Fine malestas arbaro antaŭ mi. Interne ĝojegante, mi ekvidas nur neklare la siluetojn de urbo. Estas la loko de mia sopiro, Sa. . . Post demando mi trovas baldaŭ la kursejon, Popoldomon — nur unu horon tro malfrue! Ankoraŭ ĉeestis kursanoj. Tial la jam foririntaj tuj estis revenigataj k duonhoron poste, mi, balbutante ian senkulpigaĵon, komencas la kurson. — Sed ne pensu, ke ĝi fariĝis bona! Post kvar semajnoj la loka organiza gvidanto trompis min k aliajn pri mono k libroj, la anoj seninteresiĝis k la kurso ekdormis por neantaŭvidebla tempo. *5 320.*

Fabelo de l'akvoj.

Tre strangan fabelon mi aŭdis.
Rivero montara ĝin plaŭdis.
Severe la homojn mallaŭdis
La akvoj per sia fabel'.

Nin miksas la homa azeno
Kun alkohola veneno,
Anstataŭ el pura baseno
Nin trinki je sia sanec'.

Anstataŭ la korpon purlavi,
Aliaj volas nin havi
Por sian animon eksavi
El ungoj de la pekem'.

Po gutoj ni falas sur Teron
Kaj formas baldaŭ riveron.
Per tio ni pruvas la veron,
Ke el eroj formiĝas amas'.

Se multaj malfortaj kuniĝas,
Amaso fortega kreiĝas,
Dum unuopulo perdiĝas
Estante eĉ vera gigant'.

Trankvile ni fluas k fluas . . .
Kolere ni ofte ekbruas . . .
Sovaĝe ni ĉion detruas,
Se io nin ĝenas sur voj'.

H. Weinhengst.

Samspeculoj.

Juĝisto: En via fabriko ĉiujare mortas kvarono el viaj laboristoj pro ftizo?

Fabrikestro: Jes, mi elkonstruis mian entreprenon ĝis grandega fabriko.

Juĝisto: La akra polvo malsanigas iliajn pulmojn? Kaj vi scias tion?

Fabrikestro: Jes, kie oni multe produktas, tie estas multe da polvo.

Juĝisto: Kaj ĉu nenio estas farebla kontraŭ tio?

Fabrikestro: Ne, ĉar la elspezoj per tio tro altiĝus.

Juĝisto: Sed viaj negocoj statas bone, ĉu ne?

Fabrikestro: Mi ne povas plendi. Pasintan jaron ni disdonis 20% da dividendo k krome ni pagis ½% al la orfoj.

Juĝisto: Ho, vi filantropo! Ĉu vi ne povus esti tiel afabla k vendi al mi du aŭ tri akciojn?

Trad. H. Garten.

La Striko.

Mia paĉjo strikas. Li laboras por la aliaj (najbaroj), li gajnas iom da mono; per ĝi panjo aĉetas viandon k terpomojn. Vespere, li por vespermanĝo havas tason da kafo, k ni ovojn.

Kiam mi rehejmiĝas, mi diras: „Panjo, manĝu ovojn, kiel ni, k paĉjo ankaŭ!“ Tiuokaze panjo ĉirkaŭbrakas min k ŝi ploras.

Tiam panjo manĝas iomete da ovaĵo, kiel ni, k paĉjo ankaŭ. Post la manĝado mi prenas seĝon, mi eksidas antaŭ la pordo k staras kviete.

Verkis *Ŝerperel* (11-jara) el knaba lernejo en *Rube* (Roubaix, Norda Francio).

LINGVAJ NOTOJ.

Demandoj de K-do 5320:

1. Ĉu estas korekte prononci la diftongojn: aj, ej, oj plurmaniere? Tio estas, ke en iuj kombinoj oni prononcas ilin kiel diftongojn, do kiel unu sonon k en aliaj kombinoj, apartigante ties du literojn?

2. Kiel oni prononcu precize la diftongon eŭ?

3. Kiu estas la korekta prononco de la litero ĥ? Ĉu oni elpuŝu ĝin inter palato k langradiko kvazaŭ hundgrumblante, ĉu inter lango k buŝkavo, siblante kvazaŭ ansero?

4. Ĉu „rompi“ estas nepre transitiva? En la „Plena Vortaro“ ja estas ekzemploj montrantaj transitivecon, sed mankas la koncerna signo (tr).

Respondoj:

K-do 5320 estas germanlingvano, kiu ankaŭ scias pli malpli bone la francan lingvon. Sekve, se ni volus respondi nur al li, la afero estus relative simpla por doni klarigojn pri la demandoj rilataj prononcadon. Sed se oni volas klarigi ĝin por tutmonda legantaro, nur per esp-o, la afero iĝas multe pli malfacila. En „Kompleta Gramatiko k Vortfarado de Esp-o“ (Fruictier-Grenkamp) oni trovas iom detalan pritrakton de la *fonetiko*, k ĝi estas rekomendinda al interesuloj[1].

Al la unua demando: tiuj diftongoj kompreneble devas prononciĝi ĉiam egalmaniere. Tamen estas evidente, ke per tio, ĉu sekvas al la diftongoj *vokalo* aŭ *konsonanto*, la prononco iomete modifiĝas, kio estas absolute natura k ne timinda aŭ kritikinda deflankiĝo de regulo. Tiel la „aj“ iomete diference sonas en la vortoj „rajto, hajlo, ŝajno“ ol en la vortoj „majo, kajero, gaja, kajuto“, k same la „oj“ en „fojno, kojno“ iom aliel ol en „fojo, vojo, ĝojas“ ktp., ĉar la „j“ havas pli grandan ligan valoron starante inter du vokaloj, ol antaŭ konsonanto. Oni ĉiam devas atenti, ke la unua vokalo (a, e, o) donas la difinan sonnuancon al la diftongo, k ke la duonvokala j nur postsonas pli neakcentite (ĝi havas kvazaŭ nur la duonan valoron, laŭ sonforto, rilate al la antaŭirinta *vokalo*. Sekve „oj“ ne *plene* identas kun la germana „äu, eu“, kvankam oni trovas tiun aserton en multaj lernolibroj, ĉar la sono estas *proksimume* tia. Rilate al „ej“ k „aj“ estas same.

Al 2): Sama regulo kiel por la ceteraj diftongoj: Ĉefan sonvaloron havas la vokalo „e“ k nur duonan valoron la postsonanta duonvokalo „ŭ“. Sekve oni prononcas „Eŭropo“ nek kiel „Ojropo“ nek kiel la germanoj k francoj sian „ö“ k „eu“ en „Goethe“, „Europo“, sed „Europo“, modifante la longan „e“ per mallonga, malforta „u“.

Al 3): Ni forlasu komparon kun hundgrumblado aŭ anserblekado, kiuj ambaŭ niaopinie havas nenion similan kun la prononco de „ĥ“! Oni prononcas kiel en la germanaj „ach, Bach, Dach“ ktp, sed ne kiel en la germ. „nicht, Gesicht“ ktp. Efektive tiu sono estas nur plifortigita „h“. Oni scias, ke „h“ estas malfacile elparolebla por „francoj, grekoj, hispanoj, araboj, rusoj“ k. a., k ofte ilia provo perforte elbuŝigi ĝin, kondukas al la formado de la esperanta „ĥ“. Tiu lasta litero estas „h“, en kiun miksiĝas neplenformite la konsonanto „r“ (oni komparu la sonproksimon ĉe la germanaj vortoj „dort“ k „Docht“!).

Al 4): Mankas, certe neintencite, la signo (tr) en la „Plena Vortaro“ ĉe „rompi“. Sed certe tiu verbo havas ĉiam transitivan karakteron k por ĝin netransitivigi, oni devas krei la formon: „rompiĝi“.

Pri ceteraj demandoj de l'sama K-do ni respondos en iu venonta n-o. *L. L.*

Kiel mi fariĝis esperantisto.

Mi estas nur malriĉa mizerulo. Ĝis mia 17-jara aĝo mi ne komencis scii legi nek skribi. Mi ĉiam laboris en kotonfabriko. Post mia labortago mi iris en lernejon du horojn ĉiutage. Mi tiam loĝis en vilaĝeto apud la fama monto Montserat. Hejma mizero malpermesis al miaj gepatroj sendi min en lernejon.

Estante 16-jara fraŭlo, mi forlasis tiun vilaĝeton k aliris la ĉefurbon Barcelono. Tie mi

[1] Havebla pere de la SAT-librejo. Prezo: 5 svis. fk.

temo ĉiulecione, vi daŭrigante tiel ĝis fino povas diskuti kun ili pri ajna afero ne ricevonte la respondon „mi ne kuraĝas“. Ili eĉ embarasos vin, ne pro tio ke vi estas mem mallerta esp-isto, sed pro tio ke ili estas multaj k kapablas demandi pli ol unuopulo povas respondi . . . *Soares.*

Klublaboron ne malhelpu senlaboreco!

Kelkfoje K-doj plendis en „S-ulo“ k aliloke, ke pro senlaboreco la nombro da lokaj klubanoj (grupanoj) malkreskis, k kelkloke oni eĉ estis devigata ĉesigi la klub-agadon, ĉar ne plu ekzistas membroj laborantaj k povantaj pagi la klub(grup)-kotizon.

Se la stato multloke estas vere tia, tiam la koncernaj klubgvidantoj ne procedas ĝuste. Dum la periodo de l' ekonomia krizo nia agado devas esti eĉ pli intensa ol antaŭe. La klubkunvenoj devus esti vizitataj aktive k ĝuste la senlaboruloj devus esti plej aktivaj diskutantoj k studantoj, ĉar ili ja havas liberan tempon. En ĉiuj lab. organizoj senlaboruloj estas liberigataj de membrokotizo; la samon faru la esp. kluboj. Se unuopuloj ne plu kapablas aĉeti literaturon nek aboni al esp. gazetoj, tiuokaze la grupoj instalu bibliotekon k la gazeto iru de mano al mano, de unu membro al la alia.

Senlaboreco estu neniam kaŭzo por malmultiĝo de la grupanaro! *15428.*

Ĉe la Laboristaj Esperanto-Asocioj.

Al ĉiuj laboristaj esperantistoj en Ĉeĥoslovakio.

La 20-an de marto 1932 okazis en Praha jarkunveno de la Laborista Ligo Esperantista (LLE) en Ĉeĥoslovakio. Ĉar estas necese, ke ankaŭ en Ĉeĥoslovakio funkciu forta lab. propaganda asocio, kiu per eldonado de nacilingvaj propagandiloj k lernolibroj laboru por disvastigi esp-o inter tiulanda laboristaro, ni invitas vin aliĝi k kunlabori.

LLE havas nun 144 kotizintajn membrojn. Tio estas ridinda nombro por teritorio, kie la burĝa movado estas multe pli forta. Multaj laboristoj dronas ankoraŭ en la neŭtrala movado k estas venenataj per ties filistra spiritostato. Ni devas vicigi ilin al la klasa fronto, sed antaŭ ĉio devas enesti ĉiu konscia lab. esp-isto.

La jarkotizo por grupoj estas po 4 k. ĉ. por membro. Individuaj K-doj pagas 8 k. ĉ. kiel kotizon k 1 k. ĉ. kiel enskribpagon, por ĉiuj egale. La membroj ricevas dum tuta jaro Bultenon, kiu estas hektografita k senpage sendata al ĉiu membro. Ĉiu ankaŭ povas kunlabori al ĝi. La Bulteno aperas 200-ekzemplere. Ni posedas konton en la Poŝta Ĉekoficejo n-ro 87 136 en Praha.

La adreso de LLE estas: Laborista Ligo Esperantista, Praha VII., Domovina. *La komitato.*

EN NIA MOVADO

KRONIKO

Aŭstrio. *Bruck.* La grupo okazigis kursfinfeston bone vizititan, kun gastoj el Leoben k Niklasdorf k kiel reprezentanto de l'liberaj sindikatoj K-do Remely. Deklamo de knabineto, paroladoj de komencanta K-do k daŭrigkursano, k de l'instruinto, K-do Herman. (ALLE-Bruck). *Linz.* La grupo funkcias sufiĉe bone k ankaŭ la klubo ĉiam estas vizitata de pli ol 30 p. Monata klubgazeto „La verda rano“. *Knittelfeld.* Je 15. aprilo la grupo aranĝis lumbildparoladon, ĉe kiu K-do Cepuŝ montris korespond-bildkartojn el la tuta mondo, kolektitajn inter la grupanoj. Ĉeestis 300 p., inter ili proks. 100 senlaboruloj k junuloj, kiuj senpage povis ĉeesti. La aranĝo ŝajnas esti unu el la plej praktikaj propagandiloj. K-do Ritzinger, naturamika estro, helpis prizorgante la aparaton. Naturamikoj, sportuloj, fervojistoj ktp ŝajnas speciale varbindaj k varbeblaj. La grupo entute vigle laboras, kvankam mankas la pagantoj pro malriĉo. Unu kurso finiĝis paske k kelkaj infanoj ankoraŭ vizitas apartan kurson. La kursgvid. petas konsilojn de pedagogoj, kiel varbi la geinstruistaron. (7151.) — **Hispanio.** *Valencia.* La loka lab. esp. grupo senlace daŭrigas la propagandon en ĉiuj eblaj prol. lokoj. Ĝiaj trafaj flugfolioj estas popularaj en la urbo k ĉirkaŭaj vilaĝoj. Kelkaj kursoj funkcias, la plej gravaj en sindikatejo de gaso, lumo k elektro, en Libereca Ateneo k ĉe la socialista junularo (ĉi lasta kun sama kvanto da kursanoj kiel ĉe la komenco antaŭ 3 monatoj). La grupo havas ekskurs- k sport-sekcion, kiu multe helpas al propagando en la tuta provinco. La loka SAT-peranto (12 916) estis elektita prezidanto. La urba komunumo donas al la neŭtraluloj nun duoblan subvencion (mil pesetoj), sed ni ricevas nenion el ĝi. Tamen, eĉ en burĝaj medioj, nur *ni* estas konataj kiel esp-istoj pro nia aktiveco. (L. H.) — **Norvegio.** *Trondjem.* Per la loka lab.esp.grupo funkcias kurso laŭ Ĉe-metodo kun 22 gelaboristoj. (H. Ŝ.)

Gravan premion

ni promesas al tiu, kiu liveros taŭgan klarigon pri jena demando: Kiel oni povus havigi Jarlibron, „S-ulo“-n k „La Nova Epoko“-n al K-doj, kiuj povas pagi nur malaltan kotizon al sia esp. landasocio?

Por tiuj, kiuj ŝatas matematikon, ni elmetu jene la problemon: Per kia artifiko oni povus atingi, ke 15−5=40?

Kiam ni estos ricevintaj ĝustan respondon al la demando, aŭ seneraran solvon al la problemo, tiam ni tre volonte atentos la „raciajn“ dirojn de supersaĝuloj.

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

F. Linden: Kurs i Esperanto. 2-a eldono. Prezo: 90 oeroj. Eld. Förlagsföreningen Esperanto, Stockholm. 84 pĝ. Form. 12 × 19.

Pri tiu ĉi nov-eldono de l'bona lernolibro de Linden (por svedioj) ni povas nur ripeti, kion ni diris pri la unua: ĝi ŝajnas al ni tre zorge k sperte prilaborita, sekve rekomendinda por kursoj k memstudo.

F. Linden: Kurs i Esperanto, II. Sama eldonejo. Prezo: 90 oeroj. 96 pĝ. Form. 12×19.

Tiu ĉi 2-a parto de l'Linden-a lernolibro kompletigas la unuan k servas certe bone por perfektiga kurso. Esence ĝi estas aranĝita sur la bazo de la *Ekzercaro* de Zamenhof, kiu estas komentita. Ankaŭ artikolo el „S-ulo“ troviĝas en tiu parto. Kun bedaŭro ni trovis la neakceptindan terminon „uzino“; cetere neoficialaj vortoj preskaŭ ne troviĝas: ni notis nur *voti*, kiu troviĝas en la „Plena Vortaro“, sed tie havas alian sencon! L. donas al ĝi la sencon de „voĉdoni“. Aŭtoroj de lernolibroj evitu nepre tiajn arbitrajn difinojn! *N. B.*

Raymond Schwartz: La stranga butiko. Kun multaj ilustroj de *R. Laval.* Esp. Centra Librejo, rue de Sèvres, Paris. 124 pĝ. Form. 12 × 16,5 cm. Prezo: 2.50 sv. fr.

Bonhumora, sprita, amuza estas tiu ĉi versaĵaro de Ŝvarc same kiel liaj antaŭaj verkoj. Ĝi honoras la profundan lingvan konon de l'aŭtoro k lian viglan imagemon. Ne ĉio ja estas samvalora en la kolekto, k ne estas konsilinde ensorbi tro multe da strangaĵoj el tiu „stranga butiko“ per unu fojo, . . . ĉar via favora impreso k bona humoro ŝanĝiĝus facile en la malon.

La lingvo estas senriproĉa, se ni esceptas la intence per idaĵoj plenŝtopitan versaĵon *Lamentado* (pĝ. 98)! Ni notis krome: *gapi* sencele promeni, neoficiala, sed en la P. Vortaro), *skalpelo* (tranĉilo; same), *aperitivo* (trinkaĵo; same), k la neologismojn: *eskapi* (forkure eviti), *pundo* (funto, monunuo), *fotelo* (apogseĝo). *N. B.*

Sirkalendaro por 1932. Eld. Heroldo de Esperanto, *Köln*, Brüsselerstr. 94. Mur- k tablokalendaro kun semajnfolioj, sur kiuj estas presitaj spritaĵoj, anekdotoj, indikoj k konsiloj por esp-istoj. Prezo: (por muro) 1.50 mk.g., (por tablo kun metala submetaĵo) 3.20 mk.g.

Esp.-sigelmarkoj en 12 lingvoj, trikolore presitaj. Ĉiu lingvo en aliaj koloroj. Por la propagando en div. fakoj (trafiko, radio, sporto, turismo k. a.). Eld. Heroldo de Esperanto, *Köln*. 10 folioj (80 markoj) de unu lingvo kostas 0.55 mk.g., 100 folioj 4,40 mk.g. inkl. sendkostoj.

Viaj amikoj — la libroj, ilustrita katalogo de Heroldo de Esperanto, Köln. Eld. 1931/32. — 24 pĝ. plus kovrilo, sur bonega papero; gvidilo tra la eldonaĵoj de Heroldo. Senpaga.

Dudektria Universala Kongreso de Esperanto (Krakow, 1—8. aŭgusto 1931). Internacia Centra Komitato de la Esp.-Movado, 11, rue du Mont-Blanc, *Genève*. 124 pĝ. Form. 14½×22 cm. Prezo ne indikita. Ĝi entenas la protokolon pri la 23-a universala kongreso de esp-o k kun ĝi ligitaj aranĝoj, k la raportaron de l'oficialaj institucioj al tiu kongreso.

D-ro Emil Pfeffer, Wörterbuch Esperanto-Deutsch (Vortaro esp.-germana). 4-a eldono (16-a ĝis 18-a miloj). Eld. Steyrermühl-Verlag, Tagblatt-Bibliothek, Wien. 48 pĝ. Form. 12×18 cm. Prezo: 0.30 mk.g.

La malkara prezo de l'vortaro malgraŭ ĝia sufiĉa amplekso (ĝi entenas ĉiujn oficialajn vortojn k ankaŭ aron da fakesprimoj) faras ĝin tute rekomendinda al germanlingvanoj; la alta eldonkvanto pruvas cetere ĝian ŝatatecon.

Curso Popular de Esperanto, verkita de *Costa Junior.* Eld. Nova Vojo (lab. esp. societo), Rua do Ataide, 6,1. *Lisbono.* 23 pĝ. Form. 11×15 cm. Prezo: 2.50 esk.

Tiu ĉi 12-leciona libreto ja ne sufiĉas por finlerni esp-on; sed ĝi estas trafe verkita sur la bazo de la franclingva „Cours Rationnel“ (FEO-eldono) k krome estas en ĝi por kompletigo rekomendita „Petro“ (nia SAT-eldono). Certe niaj portugaliaj K-doj ĝojos havi nun sian propran lernolibron!

Aleks. Bezimenski: Socialismo. *Poemo.* El-rusigis N. V. Nekrasov. „Ekrelo“, Leipzig, 1931. — 40 pĝ. Form. 11,5×15. Prezo: 0.40 mk. g.

La aŭtoro, kiu estas antaŭ ĉio ano de sia Partio, bolŝeviko, k nur duavice poeto, instigas per siaj liberritmaj versoj al konstruado de l'industrio en Sovetio, al plenumo de la taskoj de l'Kvinjarplano. La traduko de tiuj nov-spiritaj versoj estas lerte farita.

Geo Milev: Septembro. *Poemo.* El la bulgara trad. de Sa-Ma. „Ekrelo“, Leipzig, 1931. — 30 pĝ. Form. 11,5×16. Prezo: 0.20 mk. g.

Hakritme ĵetitaj vortoj, senspiraj, tirantaj el ombro en ekfulman akran lumon scenojn el la civila milito en Bulgario. Pafoj, sango, pendigoj . . . Ni notis kelkajn preserarojn k neologismojn en la ĝenerale bone prizorgita traduko.

Onisabro Deguĉi, Fundamento de Animo. Oomoto Propaganda Oficejo, Kameoka, Kiotohu, Japanio. 48 pĝ. Form. 12×19. Prezo: 0.70 sv. fk. (0.30 jeno).

Kun aplombo la Oomoto-ĉefo prezentas al ni sian novan religion, en kiu ĉiuj homaj k sociaj problemoj ricevas solvon, ofte en absurde naiva formo: nenia progreso en la spirito rimarkebla depost la biblia epoko; „Li“, kun granda L k kun sia portreto sur la unua paĝo, fantaziante mokas la racion; Li havas sendube sukceson, ĉar . . . kredemuloj ja ne mankas!

Unio de Militantaj Ateistoj en USSR k ĝia laboro. OGIZ Moskovskij Raboĉij, 1931. — 40 pĝ. Form. 14×22. Prezo ne indikita. Adr.: C.K. de Unio de Militantaj Ateistoj, *Moskvo*, Sretenka 10.

RADIO-PROGRAMO:

5. majo:
22.05—22.30: Leningrad, 1000 m, informoj (same la 9. k 12.5.)
23.00—23.30: Minsk, 117,3 m, parolado (same la 8., 11. k 14.5.)

7. majo:
20.15—20.25: Lyon-la-Doua, 466 m, parolado (same 14.5.)

8. majo:
9.00— 9.30: Ljubljana, 576 m, parolado.
9.10— 9.35: Hilversum, 298 m, lab. kurso.

12. majo:
22.35—22.45: Breslaŭ-Gleivitz (325 k 253 m): Je la Goethe-jaro I.

17. majo:
16.30—17.30: (Amsterd. tempo, 17.10—18.10 MET) Hilversum, 298 m, pac-alvoko 5-lingva, ankaŭ esp-a.

MEMORNOTO

Represis el „S-ulo“:
Arbeitertribüne, Ŝtutgart, 19.3., kial parolas la homoj?; *Tagblatt*, Linz, 13.3., vivo de l'laponoj; *Der Funke*, 17.4. reakcio en Estonio, resumite.

Pri la SAT-Kongreso raportis:
New Yorker Volkszeitung, 24/3.

Represis el „La Lernanto“:
Der Funke, 21.4., homo de l'marso.

Represis el „La Nova Epoko“:
Der Funke, 22.4., brigadoj de sov. verkistoj.

NIA POŜTO

Lisbona esperantisto. — Ni ĉiam konsentas ne publikigi la nomon de niaj kunlaborantoj, sed ni mem volas almenaŭ koni tiun nomon k neniam konsentas publikigi ion de anonimulo. Se vi ne fidas al ni, kial do ni fidus al vi? — E. L.

14 561. — Vian manuskripton ni uzos en „La N. E.“

1163. — „LNE“ n-o 96 (sept.) ne aperis.

Schwarz (Beverwijk). — Ŝlosilo al „Petro“ ne ekzistas.

16603. — Aplikas kotizdif. por kongreskot. Ni bone ricevis 50 guld. Dankon! Dir. atestis ricevon per pk, la 19.11.

1358. — Jes! *Adm.*

KORESPONDADO

Unu enpreso, simpla trilinia anonceto kostas 0,80 mk g., ĉiu plia linio 0,50 mk. g. — Grandaj anoncoj kun kadro: po kv. cm. kostas 0,20 mk. g.

AŬSTRIO

20 filatelistoj dez. interŝ. PM, kolekt. aŭ individue kêl. Resp. gar. K-do Mittermayer F., *Linz*, Wr. Reichsstr. 2.

ĈEĤOSLOVAKIO

2 K-doj koresp. kun Gek-doj ĉl., pri ĉ. temoj, interŝ. gaz., ilustraĵojn ks. Certe resp. Adr.: Ruad Pach, Plzenska 95, *Praha-Smichov*.

Gekursanoj de „Arbeiter Mandolinen Verein“ (Lab. Mandolinunuiĝo), Röhmheldg. 14, *Reichenberg*, kêl, L, PK, gaz.

ESTONIO

Junsocialista societo en Anstla, poŝtkesto 8, serĉas koresp-adon kêl, pri politiko, ekonomio k lab. movado. Lab. societoj preferataj. Ni nepre resp.

Rondeto de Gek-doj koresp. kêl, pri ĉ. temoj, L, PK, PI. Resp. garantiata. Adr.: K-do Teng, maavalitsus, *Kuresaar.*

FRANCIO

Mi serĉas Sovetian K-don kiel korespondanton. Resp. gar. Galland, 8, rue Gambetta, *Malakoff* (Seine).

GERMANIO

10 K-doj dez. koresp. pri ĉ. t., kêl, krom Germanio. Sendu ĉion al: K-do H. Hillingmeier, Witte-Wie 2, *Bochum-Langendreer.*

4 gelernantoj dez. koresp. kêl, pri ĉ. temoj. Adr.: K-dino Ilse Michael, Jugenderholungsheim, *Ottendorf* (Sächs. Schweiz).

HUNGARIO

Gek-doj dez. koresp. kêl, pri ĉ. t. Adr.: Bardo Gasztonné, Damjanics-u. 35, *Budapest.*

NEDERLANDO

20 gelernantoj dez. koresp. pri ĉ. temoj kun eksterl. Gek-doj. Skribu multnombre al: K-do C. Prins, Nigellestraat 57, *Amsterdam-N.*

SOVETIO

K-dino *Djomina* Agafia, str. Davitaŝvili N. 1, *Tiflis*, dez. kor. kêl pri ĉ. t., precipe pri vivkondiĉoj de laboristinoj.

K-do *Museridze* Severjan, str. Pressa (Civ. Bolŝaja Vankskaja), *Tiflis*, dez. kor. kêl instruistoj pri politika, instrua, kleriga k. a. temoj.

Junkomunistino *Bagdasarova* Tamara, str. Klara Zetkina N. 1, *Tiflis*, dez. kor kêl pri revol. movado k vivsituacio de gejunularo.

K-do *Petrov-Novoĥodĉenko*, Vostoĉnaja 17, kv. 2, *Rostov-Don*, dez kor. kun gejunuloj pri polit. temoj k vivkondiĉoj de metalistoj, interŝ. gaz. k afiŝojn.

K-do *Juskovskij* (lab.), Kolontaevskaja 55, ugol Kosvenoj, *Odeso*, serĉas serioz. kor. kun esp-istoj el ĉl. pri ĉt.

K-do *Sapovski* P. A., 3-a Slobodskaja 107, *Mariupol*, dez. kor. pri kalkulado en industrio k kooper. ĝenerale k aparte pri speckalkulado pri materialoj, ankaŭ pri aliaj temoj.

SVEDIO

15 kursanoj koresp. kun komencantoj. Skribu simple k klare! L, PI, gaz., kêl. Adr.: K-do Th. Johnzon, Gyttorp.

Grupo de masonistoj en Stokholmo, kiu studadis esp-on dum la pasinta vintro, dez. individuan koresp-adon kun eksterl. Gek-doj. Skribu multnombre! Resp. garantiata. Adr.: Stockholms Murarefackföreningen (Esperanto), Barnhusgatan 14/I., *Stockholm.*

Studrondo serĉas individuan korespondadon pri ĉ. temoj kêl. Bonvolu skribi klare k legeble. Ni certe respondos. Adr.: K-do Emil Nilsson, Brevl. 513, *Klippan* (Svedio).

ENHAVO

Presejo Oscar Wettig, Gelnhausen (Germanio)